

**Šestá periodická zpráva
o plnění**

**ÚMLUVY OSN O ODSTRANĚNÍ VŠECH FOREM
DISKRIMINACE ŽEN**

za období od 1. srpna 2008 do 31. července 2014

Zpracoval ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu na základě informací poskytnutých ústředními orgány státní správy, orgány soudní moci, vyššími územními samosprávnými celky (kraji), nevládními neziskovými organizacemi, akademickým sektorem a sociálními partnery.

OBSAH

ÚVOD	3
PLNĚNÍ JEDNOTLIVÝCH ČLÁNKŮ ÚMLUVY	5
Čl. 1	5
Legislativní definice diskriminace na základě pohlaví	5
Institucionální zabezpečení rovnosti žen a mužů	7
Čl. 2	13
Opatření za účelem odstranění diskriminace žen	13
Násilí na ženách	17
Zahraniční rozvojová spolupráce	29
Čl. 3	30
Zajištění lidských práv a základních svobod.....	30
Čl. 4	32
Dočasná zvláštní opatření.....	32
Čl. 5	34
Opatření ke změně společenských a kulturních zvyklostí	34
Opatření pro řádné pochopení mateřství jako společenské funkce a uznání společné odpovědnosti mužů	37
Čl. 6	39
Potírání obchodu s lidmi	39
Prostituce	41
Čl. 7	42
Účast žen na politickém a veřejném životě.....	42
Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR.....	44
Prezidentské volby	45
Státní správa	45
Justice	46
Obchodní společnosti	46
Čl. 8	47
Čl. 9	47
Čl. 10	48
Rovnost žen a mužů ve vzdělávání	48
Čl. 11	51
Opatření k odstranění diskriminace žen na trhu práce	51
Opatření za účelem zabránění diskriminace žen z důvodů manželství nebo mateřství	60
Čl. 12	61
Opatření k odstranění diskriminace v oblasti péče o zdraví.....	61
Čl. 13	66
Opatření k odstranění diskriminace v ostatních oblastech hospodářského a společenského života	66
Čl. 14	71
Opatření k odstranění diskriminace žen ve venkovských oblastech	71
Čl. 15 a čl. 16	73
Podpora rovnosti žen a mužů před zákonem a v občanskoprávních záležitostech, rodinných vztazích a věcech týkajících se manželství	73
Čl. 20	74
Schůze Výboru pro odstranění všech forem diskriminace žen	74
SEZNAM ZKRATEK.....	75
PŘÍLOHY	76

ÚVOD

1. Dne 18. prosince 1979 byla v New Yorku sjednána Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen (dále jen „Úmluva“), která vstoupila v platnost na základě svého čl. 27 odst. 1 dne 3. září 1981.
2. Jménem Československé socialistické republiky byla podepsána v Kodani dne 17. července 1980 a pro Československou socialistickou republiku vstoupila v platnost v souladu se svým čl. 27 odst. 2 dne 18. března 1982.
3. ČR předložila v roce 1994 Výboru pro odstranění všech forem diskriminace žen (dále jen „Výbor“) úvodní zprávu k Úmluvě za léta 1993 - 1994. Tato zpráva byla projednána Výborem ve dnech 26. a 27. ledna 1998. Na svém zasedání dne 8. srpna 2002 posoudil Výbor druhou pravidelnou zprávu ČR za období od 1. ledna 1995 do 30. června 1999. Dne 17. srpna 2006 byla Výborem posouzena třetí periodická zpráva ČR za období od 1. července 1999 do 31. prosince 2003. Společná čtvrtá a pátá periodická zpráva ČR za období od 1. ledna 2004 do 31. července 2008 byla Výborem posouzena v říjnu 2010.
4. Výbor následně dne 22. října 2010 vydal Závěrečná doporučení (CEDAW/C/CZE/CO/5), ve kterých ČR mimo jiné vyzval k předložení šesté periodické zprávy (dále jako „Zpráva“) v říjnu 2014. Závěrečná doporučení byla v roce 2011 pro informaci předložena Parlamentu ČR. Zpráva zahrnuje období od 1. srpna 2008 do 31. července 2014. Soustředí se na popis důležitých změn, k nimž došlo od zpracování předchozí periodické zprávy a reaguje na problémy zdůrazněné Výborem v Závěrečných doporučeních.
5. Zpráva uvádí přijatá legislativní i nelegislativní opatření, která přinášejí pokrok při odstraňování diskriminace žen a podpoře rovnosti žen a mužů, včetně odstraňování přetrvávajících překážek pro zapojení žen do politického, společenského, hospodářského a kulturního života.
6. Zpráva byla zpracována Oddělením rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR za využití podkladů poskytnutých ústředními orgány státní správy, kraji, Veřejnou ochránkyní práv (dále jako „VOP“), Ústavním soudem, Nejvyšším soudem, Nejvyšším správním soudem, zástupci a zástupkyněmi zaměstnavatelských a odborových svazů, vědeckými institucemi a nestátními neziskovými organizacemi působícími v oblasti podpory

rovnosti žen a mužů. Zpráva byla také projednána Radou vlády pro rovné příležitosti žen a mužů.

7. Zpráva v české verzi textu nepoužívá generické maskulinum tak, jak je to v českém jazyce obvyklé. Namísto toho používá rod mužský i ženský. Sleduje tím cíl, kterým je odstraňování genderových stereotypů, neboť asociační testy prokazují, že generické maskulinum je spojováno s obrazem muže a ovlivňuje utváření stereotypního náhledu na svět.
8. Zpracovatel Zprávy si je vědom filozofického rozdílu mezi pojmy „genderová rovnost“ a „rovnost žen a mužů“, pro účely této zprávy se však s pojmy pracuje jako se synonymy.

PLNĚNÍ JEDNOTLIVÝCH ČLÁNKŮ ÚMLUVY

Čl. 1

Legislativní definice diskriminace na základě pohlaví

9. Dne 1. září 2009 nabyl účinnosti zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (dále jako „Antidiskriminační zákon“). Antidiskriminační zákon dále specifikuje obecný zákaz diskriminace uvedený v Listině základních práv a svobod.¹ V souladu s předpisy EU představuje Antidiskriminační zákon komplexní právní úpravu práva na rovné zacházení. Za diskriminaci se dle Antidiskriminačního zákona považuje i obtěžování, sexuální obtěžování, pronásledování, pokyn k diskriminaci a navádění k diskriminaci. Za diskriminaci z důvodu pohlaví se považuje i diskriminace z důvodu těhotenství, mateřství nebo otcovství a z důvodu pohlavní identifikace. V souladu s ustanovením čl. 4 Úmluvy není dle Antidiskriminačního zákona možné za diskriminaci považovat opatření, jejichž cílem je předejít nebo vyrovnat nevýhody vyplývající z příslušnosti osoby ke skupině osob vymezené některým z diskriminačních důvodů a zajistit jí rovné zacházení a rovné příležitosti.
10. Rolí tzv. tělesa pro podporu rovného zacházení (*equality body*) ve smyslu příslušných směrnic EU² plní od 1. prosince 2009 VOP. Osoby, které se domnívají, že jsou obětí diskriminace z důvodu pohlaví, se na VOP mohou obrátit se svou individuální stížností. V odůvodněných případech je jim poskytnuta metodická pomoc při podávání návrhů na zahájení řízení z důvodu diskriminace.³ V oblasti diskriminace má VOP navíc pravomoc prošetřovat nejen postupy správních úřadů, ale i soukromých osob, s cílem zajistit efektivní uplatňování práva na rovné zacházení.
11. Novelou zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, došlo s účinností od 1. 1. 2012 ke změně ustanovení § 4, a to z důvodu odstranění duplicit obsažených

---

¹ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

² Např. směrnice Rady 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, směrnice Rady 76/207/EHS ze dne 9. února 1976 o zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy, pokud jde o přístup k zaměstnání, odbornému vzdělávání a postupu v zaměstnání a o pracovní podmínky, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/54/ES ze dne 5. července 2006 o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání.

³ Blíže viz ustanovení § 21b písm. a) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv.

v Antidiskriminačním zákoně a v zákoně o zaměstnanosti. Antidiskriminační zákon vymezuje oblasti, v kterých je diskriminace zakázána, definuje základní pojmy, vymezuje zakázané diskriminační důvody a zakotvuje právní prostředky ochrany před diskriminací. Z tohoto důvodu se v zákoně o zaměstnanosti nově pouze ukládá povinnost dodržovat rovné zacházení a zakazuje se jakákoliv diskriminace při uplatňování práva na zaměstnání.

12. V roce 2011 vydal Soudní dvůr EU (dále jako „SDEU“) rozhodnutí ve věci C-236/09 Test-Achats, které se vztahuje ke směrnici Rady 2004/113/ES, již se zavádí zásada rovného zacházení s muži a ženami v přístupu ke zboží a službám a jejich poskytování. SDEU tímto rozhodnutím s účinností od 21. prosince 2012 zrušil možnost využívat přiměřené rozdíly ve výši pojistného a pojistného plnění u jednotlivých pojištěnců a pojištěnek, je-li pohlaví určujícím faktorem při hodnocení rizika založeného na příslušných a přesných pojistně-matematických a statistických údajích. V návaznosti na rozhodnutí byl přijat zákon č. 99/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti pojišťovnictví a penzijního připojištění v souvislosti se zrušením výjimky ze zásady rovného zacházení v právu EU. Cílem tohoto zákona je implementovat předmětný rozsudek SDEU a rozšířit zásadu rovného zacházení s muži a ženami v oblasti pojišťovnictví a dosáhnout tak slučitelnosti právního řádu ČR s právem EU.
13. Ve vztahu k využívání Úmluvy v judikatuře českých soudů lze odkázat např. na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 4277/2010 ze dne 13. prosince 2012, v němž konstatoval, že na mezinárodní úrovni je ochrana před diskriminací upravena úmluvami, jimiž je ČR vázána, a to Mezinárodní úmluvou o odstranění všech forem rasové diskriminace, Úmluvou o odstranění všech forem diskriminace žen, Mezinárodním paktem o občanských a politických právech a Mezinárodním paktem o hospodářských, sociálních a kulturních právech a Úmluvou o právech dítěte. Rozsudek se týkal rasové diskriminace.
14. V oblasti viditelnosti Úmluvy a činnosti Výboru pokračuje Oddělení rovnosti žen a mužů ve zveřejňování obecných doporučení Výboru na internetových stránkách sekretariátu Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů (dále též jako „Rada“). V rámci projektu podpořeného z Norských fondů s názvem „Domácí násilí a genderově podmíněné násilí / Uplatňování hlediska rovných příležitostí žen a mužů a podpora sladování pracovního a soukromého života“ (dále jako „Projekt CZ 13“),

jehož realizaci zahájilo Oddělení rovnosti žen a mužů v březnu roku 2014, bude mj. vydána publikace informující o Úmluvě, činnosti Výboru a také o institucionálním zabezpečení rovnosti žen a mužů v ČR. Vydání publikace se plánuje během roku 2015, a to jak v tištěné, tak elektronické podobě.

Institucionální zabezpečení rovnosti žen a mužů

15. Výbor ve svých Závěrečných doporučeních ČR vyzývá, aby zvažila znovuvytvoření funkce zvláštního ministra se zodpovědností za rovnost žen a mužů a k posílení pravomocí a zdrojů institucí působících v oblasti rovnosti žen a mužů. Post ministra/ministryně pro lidská práva a národnostní menšiny byl zřízen do 29. března 2010. Po rezignaci ministra pro lidská práva a národnostní menšiny v říjnu 2010 následně patřila agenda lidských práv, včetně rovnosti žen a mužů, do gesce zmocněnce/zmocněnkyně vlády pro lidská práva. Poté byla s účinností 1. prosince 2011 agenda rovnosti žen a mužů, včetně sekretariátu Rady, přesunuta do gesce ministra/ministryně práce a sociálních věcí. Po jmenování nové vlády ČR v lednu 2014 byla obnovena samostatná pozice ministra/ministryně pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu, kterou v současnosti zastává Jiří Dienstbier, a agenda rovnosti žen a mužů byla následně k 1. červenci 2014 přesunuta do jeho gesce.
16. Poradním orgánem vlády ČR pro oblast rovnosti žen a mužů je Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů. Rada byla zřízena v roce 2001 a jejími členy a členkami jsou zástupci a zástupkyně jednotlivých resortů, sociálních partnerů, akademického sektoru a také občanské a odborné veřejnosti. V současnosti při Radě působí následující pracovní orgány pro specifické oblasti související s rovností žen a mužů:
  - Výbor Rady pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách (zřízen v roce 2008)
  - Výbor Rady pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice a rozhodovacích pozicích (zřízen v roce 2009)
  - Výbor Rady pro institucionální zabezpečení rovných příležitostí žen a mužů (zřízen v roce 2009)
  - Výbor Rady pro sladění pracovního, soukromého a rodinného života (zřízen v roce 2009)
  - Pracovní skupina Rady muži a rovnost žen a mužů (zřízena v roce 2012)

- Pracovní skupina Rady k rovnosti žen a mužů ve vztahu k oblasti porodnictví (k jejímu zřízení dojde v průběhu roku 2014)

17. Za úspěch v tomto kontextu lze považovat nejen to, že se Radu a jednotlivé výbory a pracovní skupina podařilo zřídit, ale především to, že jsou (zejména v posledních letech) skutečně aktivní a produkují řadu podnětů zaměřených na podporu rovnosti žen a mužů.
18. Jak již bylo uvedeno výše, agenda rovnosti žen a mužů, včetně sekretariátu Rady, byla v období do 1. prosince 2011 v gesci ministra/ministryně pro lidská práva (resp. zmocněnce/zmocněnkyně vlády pro lidská práva). Následně od 1. prosince 2011 do 30. června 2014 byla agenda rovnosti žen a mužů, včetně sekretariátu Rady, v gesci ministra/ministryně práce a sociálních věcí. Od 1. července 2014 patří tato agenda opět do gescie ministra pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu, který je rovněž předsedou Rady, a je začleněna v rámci Úřadu vlády ČR.
19. Na základě 4. světové konference o ženách konané v roce 1995 v Pekingu, přijala ČR v roce 1998 vnitrostátní akční plán nazvaný „Priority a postupy vlády při prosazování rovnosti mužů a žen“ (dále jen „Priority“). Priority jsou základním koncepčním dokumentem v oblasti rovnosti žen a mužů na úrovni vlády ČR. Jedná se o dokument, který je každoročně schvalován vládou ČR, a jehož součástí je jednak zpráva o rovnosti žen a mužů za předchozí kalendářní rok, a také seznam úkolů pro jednotlivé resorty na daný kalendářní rok (či delší období) - tzv. Aktualizovaná opatření. Pro to, aby byly Priority úspěšně naplňovány, jsou zapotřebí dostatečné kapacity na straně subjektů, jež mají jejich plnění a monitoring na starosti, relevance a kontinuita ukládaných úkolů, a v neposlední řadě vůle k jejich naplňování. V usnesení ze dne 15. května 2013 č. 348 vláda ČR mimo jiné počítá se vznikem střednědobého strategického dokumentu pro zabezpečení rovnosti žen a mužů v ČR.
20. V listopadu 2012 zahájilo Oddělení rovnosti žen a mužů realizaci projektu s názvem „Optimalizace institucionálního zabezpečení rovných příležitostí žen a mužů v ČR“ (dále jako „projekt Optimalizace“) financovaného z Operačního programu „Lidské zdroje a zaměstnanost“. Projekt reaguje na současnou situaci v oblasti rovnosti žen a mužů v ČR, kdy ve srovnání s jinými státy (zejména v EU) přetrvává řada problémů, jako je nízká zaměstnanost žen v porovnání se zaměstnaností mužů, nízká míra využívání flexibilních forem práce, velké bariéry návratu matek na trh práce,

významný rozdíl v odměňování žen a mužů (tzv. gender pay gap), nízké zastoupení žen v rozhodovacích pozicích a mnohé další. Základním cílem projektu je vytvoření efektivních nástrojů a politik na podporu rovnosti žen a mužů na úrovni vlády ČR.

21. Díky realizaci projektu Optimalizace se podařilo v roce 2013 navýšit personální kapacitu Oddělení rovnosti žen a mužů na sedm pracovních míst. Také díky tomu se podařilo obnovit činnosti, které musely být z důvodu předchozí nedostatečné personální kapacity omezeny; například jsou lépe sledovány materiály, které je možné připomínkovat v procesu předkládání vládě ČR, došlo k lepšímu provázání a prohloubení činnosti jednotlivých výborů a pracovní skupiny, k vyvíjení aktivit směrem k veřejnosti nebo k aktivnější spolupráci s neziskovým a akademickým sektorem, podnikatelskou sférou či s resortními koordinátorkami a koordinátory rovných příležitostí žen a mužů. Lépe se daří i v oblasti mezinárodní spolupráce, v udržování kontaktů a v přenosu zkušeností s prosazováním rovnosti žen a mužů ze zahraničí. Ve spolupráci s výbory Rady se podařilo vypracovat a předložit Radě celou řadu důležitých podnětů. V roce 2013 bylo například na základě podnětu Výboru Rady pro institucionální zabezpečení rovných příležitostí žen a mužů zahájeno jednání o posílení personální kapacity Oddělení rovného zacházení Kanceláře veřejného ochránce práv (dále jako „KVOP“). Jedním ze zásadních výstupů projektu Optimalizace je rovněž vznik Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2014 – 2020 (dále jako „Strategie“). Kromě ní vznikne v rámci projektu Optimalizace v roce 2014 také jednotná metodika pro hodnocení dopadů na rovnost žen a mužů v materiálech předkládaných vládě ČR s cílem efektivního uplatňování principu genderového mainstreamingu v rámci politiky vlády ČR.
22. Strategie bude rámcovým vládním dokumentem v oblasti podpory rovnosti žen a mužů. Oporu bude mít v každoročně aktualizovaném dokumentu Priority, a to zejména v podobě stanovení cílů, kterých bude třeba v období 2014 – 2020 dosáhnout právě prostřednictvím definování konkrétních úkolů v Prioritách i stanovením tzv. minimálního standardu, který již byl více či méně na jednotlivých resortech dosažen a je třeba jej nadále zachovat. Strategie zároveň poskytne širší rámec a doplnění dalším strategickým a koncepčním dokumentům vlády ČR, které se pojí s genderovou agendou. Strategie bude také fungovat jako základní rámec pro případné budoucí akční plány, které budou některé z jejích témat více rozpracovávat – např. Akční plán pro vyrovnané zastoupení žen a mužů

v rozhodovacích pozicích (blíže viz čl. 7) či Akční plán prevence domácího násilí a násilí na ženách (blíže viz čl. 2). Díky propojení specifických témat s průřezovou Strategií tak bude možné zlepšovat reálný stav dosud systematicky neřešených komplexních agend, jako je např. vícečetná diskriminace, případně posilovat genderové hledisko v oblastech, pro které již strategické dokumenty existují (např. sociální vyloučení). Při formulování cílů a opatření vychází Strategie také z dalších zdrojů, kterými jsou zejména výstupy z vnitrostátních statistických zjištění, publikované především ČSÚ a dále předchozí Souhrnné zprávy o plnění priorit a postupů vlády při prosazování rovných příležitostí žen a mužů. Cenným zdrojem inspirace při přípravě Strategie jsou rovněž mezinárodní a evropské dokumenty v oblasti rovnosti žen a mužů (včetně Úmluvy, obecných doporučení Výboru, Pekingské akční deklaráce, relevantních doporučení Rady Evropy, Strategie EU pro rovnost žen a mužů na léta 2010 - 2015).

23. Samotné tvorbě Strategie předcházelo provedení podrobné vstupní analýzy. Do její tvorby byli zapojeni zástupci a zástupkyně z neziskového a akademického sektoru, sociálních partnerů a podnikatelské sféry, členky a členové výborů a pracovní skupiny Rady, resortní koordinátoři a koordinátorky rovných příležitostí žen a mužů. Během tvorby Strategie byla vytvořena expertní skupina složená z odbornic a odborníků na genderovou problematiku, která aktivně spolupracuje s Oddělením rovnosti žen a mužů. Dokončení Strategie je plánováno na druhou polovinu roku 2014, kdy bude k jejímu představení uspořádána mezinárodní konference.
24. Výbor vyzývá ČR k posílení pravomocí VOP. Úřad vlády ČR v této souvislosti připravil novelu zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve které navrhuje rozšíření pravomocí tohoto kontrolního orgánu o pravomoc podat návrh na zahájení řízení dle Antidiskriminačního zákona. Této pravomoci by VOP mohl/a využít, kdyby se porušení práva na rovné zacházení dotýkalo většího nebo neurčitého počtu osob, anebo kdyby jím mohl být vážně ohrožen veřejný zájem. Novela je v době přípravy této Zprávy na počátku legislativního procesu. Co se týče personálních kapacit KVOP, agendou rovného zacházení se zabývá Oddělení rovného zacházení, které se ve sledovaném období skládalo z 5 až 7 právníků a právníček a od roku 2011 také z jedné pozice sociologa/socioložky na poloviční úvazek. Počet právníků a právníček Oddělení rovného zacházení byl k 1. srpnu 2014 navýšen na 10. Pro navýšení

personálních kapacit KVOP sehrál důležitou roli také podnět Rady a rovněž tlak občanského sektoru.

25. Na jednotlivých ministerstvech byly na základě usnesení vlády ČR ze dne 20. dubna 2005 č. 464 zřízeny pozice koordinátorek a koordinátorů rovných příležitostí žen a mužů (tzv. *gender focal points*), jež zajišťují agendu rovnosti žen a mužů pro daný resort. Na základě pravidelně přijímaných usnesení vlády ČR k Souhrnné zprávě o plnění Priorit jsou na jednotlivých resortech rovněž zřízeny pracovní skupiny pro rovnost žen a mužů. Metodickou a koordinační podporu činnosti resortních koordinátorů a koordinátorek poskytuje Oddělení rovnosti žen a mužů. Díky projektu Optimalizace jsou od roku 2013 organizovány pravidelné workshopy za účelem školení a metodického vedení resortních koordinátorů a koordinátorek.
26. Výbor vyzývá ČR k posílení spolupráce s občanskou společností a ženskými organizacemi, politickými stranami, odborníky a odbornicemi v oblasti vzdělávání, soukromým sektorem a médií. Spolupráce státní správy s nestátními neziskovými organizacemi působícími v oblasti rovnosti žen a mužů, zástupci a zástupkyněmi sociálních partnerů, podnikatelské sféry a vědeckých institucí a dalších relevantních subjektů je zásadní součástí podpory rovnosti žen a mužů. Nestátní neziskové organizace hrají nenahraditelnou roli při podpoře genderové rovnosti a zvyšování osvěty v této oblasti. Vláda ČR usiluje o prohlubování spolupráce s nestátními neziskovými organizacemi, sociálními partnery a dalšími relevantními subjekty mj. prostřednictvím zahrnutí jejich zástupců a zástupkyň do činnosti Rady, jejích výborů a pracovní skupiny. Politické strany jsou do činnosti Rady zahrnuty zejména prostřednictvím Výboru Rady pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice a rozhodovacích pozicích, jehož členkami a členy jsou vždy 2 zástupci a zástupkyně (muž a žena) relevantních politických stran. Dalším prostředkem spolupráce jsou dotační tituly jednotlivých resortů určené na podporu rovnosti žen a mužů a prevence domácího násilí.
27. Na základě podnětu Výboru Rady pro institucionální zabezpečení rovných příležitostí žen a mužů podpořila Rada vznik samostatného dotačního programu pro nestátní neziskové organizace pro oblast rovnosti žen a mužů na rok 2014 a další období. Na základě tohoto podnětu vyhlásilo MPSV dne 31. října 2013 dotační řízení s názvem „Dotační program na podporu veřejně účelných aktivit nestátních neziskových organizací zabývajících se rovnými příležitostmi žen a mužů“ pro rok

2014, v celkové výši 5 mil. Kč. V roce 2014 bylo podpořeno celkem 10 nestátních neziskových organizací působících v oblasti rovnosti žen a mužů. Tento dotační program byl v roce 2014 převeden společně s agendou rovnosti žen a mužů a sekretariátem Rady z MPSV na Úřad vlády ČR a s jeho pokračováním se počítá i pro následující léta.

28. Důležitou roli při prosazování rovnosti žen a mužů na regionální úrovni hrají kraje a obce jakožto orgány samosprávy. Města a obce v ČR mají nadále možnost připojit se k Evropské chartě za rovnost žen a mužů na úrovni života ve městech a obcích. Signatáři jsou v ČR zatím čtyři, a sice obce Milotice, Staňkovice, Záluží a městská část Praha 18 - Letňany. Svaz měst a obcí ČR aktuálně připravuje ve spolupráci s obecně prospěšnou společností Fórum 50 % projekt v rámci programu „Dejme (že)nám šanci“ financovaného z Norských fondů, kde jednou z plánovaných aktivit je právě osvěta a šíření Charty, ale také například revize sběru statistických dat v oblasti zastoupení žen a mužů v místní politice. Ve spolupráci s Výborem Rady pro institucionální zabezpečení rovných příležitostí žen a mužů bude zahájena diskuze o zřizování pozice koordinátora/koordinátorky rovných příležitostí žen a mužů v místní samosprávě.
29. MV již od roku 2006 pořádá soutěž Úřad roku „Půl na půl“ – respekt k rovným příležitostem. Jejím cílem je přispět ke zvýšení vnímavosti úřadů samospráv k dané problematice a podpora zavádění politiky rovnosti žen a mužů a principů genderového mainstreamingu do práce úřadů veřejné správy v ČR. V roce 2014 proběhl již 8. ročník této soutěže. Kraje také podporují rovnost žen a mužů v rámci svých individuálních projektů – např. Karlovarský, Ústecký a Liberecký kraj si v projektu „Pracujme společně!“ kladou za cíl zvýšit zaměstnatelnost a zaměstnanost osob starších 50 let věku a pilotně ověřit flexibilní formy práce, konkrétně formu sdíleného pracovního místa. Na některých krajských úřadech jsou rovněž zřízeny pozice koordinátorů a koordinátorek rovných příležitostí žen a mužů.

Čl. 2

Opatření za účelem odstranění diskriminace žen

30. Jak již bylo uvedeno výše, dne 1. září 2009 nabyl účinnosti Antidiskriminační zákon, který mj. upravuje právní prostředky ochrany před diskriminací a stanoví, že dojde-li k porušení práv a povinností vyplývajících z práva na rovné zacházení nebo diskriminaci, má ten, kdo byl tímto jednáním dotčen, právo u soudu se zejména domáhat, aby bylo upuštěno od diskriminace, aby byly odstraněny následky diskriminačního zásahu a aby mu bylo dáno přiměřené zadostiučinění.⁴ Dokazování ve sporech o diskriminaci je založeno na tzv. sdíleném důkazním břemenu, kdy oběť diskriminace musí před soudem uvést skutečnosti, ze kterých lze dovodit, že došlo k přímé nebo nepřímé diskriminaci a následně jsou žalované subjekty povinny dokázat, že nedošlo k porušení zásady rovného zacházení⁵.
31. K dalším prostředkům ochrany před diskriminací patří možnost obrátit se na příslušný kontrolní či nadřízený orgán (např. Českou obchodní inspekci, Inspektorát práce apod.) či pokus o smírné řešení formou tzv. mediace⁶. Důležitou roli hraje rovněž VOP (bližší viz čl. 1).
32. Ze zkušenosti VOP vyplývá, že problémovým aspektem přijímání opatření pro odstraňování diskriminace žen, je převažující nízké procento oznámených a prošetřovaných případů (tzv. underreporting). Ve své praxi se VOP setkává s neochotou obětí diskriminace obrátit se se svým nárokem na soud. VOP se domnívá, že to souvisí především s nízkou informovaností o možnosti takového postupu, obecnou nedůvěrou občanů ve spravedlnost české justice a neochotou či nemožností nést související finanční náklady.
33. V období od 1. srpna 2008 do 30. června 2014 VOP obdržel/a celkem 1 161 podnětů s námitkou porušení práva na rovné zacházení. V 66 případech byla zjištěna diskriminace (statistický údaj za období do konce roku 2013). Diskriminace z důvodu pohlaví se týkala celkem 128 podnětů (20 v roce 2010, 30 v roce 2011, 42 v roce 2012

---

⁴ Blíže viz ustanovení § 10 zákon č. 198/2009 Sb., antidiskriminační zákon.

⁵ Blíže viz ustanovení §133a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

⁶ Dne 1. září 2012 nabyl účinnosti zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci a změně některých zákonů. Jeho cílem je umožnit všem osobám alternativní řešení jejich sporů metodou rychlého mimosoudního řešení za asistence třetí neutrální strany, která vede jednání sporných stran k tvorbě vzájemně přijatelné dohody.

a 36 v roce 2013). VOP se ve své praxi mimo jiné zabýval/a následujícími případy v oblasti rovného zacházení s muži a ženami:

- diskriminace v odměňování z důvodu pohlaví;⁷
- poskytování postdoktorských grantů;⁸
- nepřijetí do zaměstnání z důvodu rodičovství;⁹
- rozlišování mezi muži a ženami při poskytování plnění z penzijního přípojištění;¹⁰
- nerovné zacházení ex lege v poskytování zdravotní péče.¹¹

---

⁷ V rámci tohoto šetření VOP mj. konstatoval/a, že v případě, kdy zaměstnavatel/zaměstnavatelka odměňuje své zaměstnance/zaměstnankyně podle systému, který zcela postrádá transparentnost, musí v případném soudním řízení prokazovat, že je systém nastavený neutrálně a nevede k diskriminaci v odměňování (sp. zn. 89/2012/DIS/JKV, blíže viz http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/DISKRIMINACE/Kauzy/prace/Diskriminace_v_odmenovani_z_duvodu_pohlavi.pdf).

⁸ V rámci tohoto šetření VOP mj. konstatoval/a, že pokud by dopady zdánlivě neutrálně nastavených pravidel pro přerušení práce na postdoktorském grantovém projektu byly takové, že by mohly znevýhodňovat kohokoli z důvodu rodičovství, byla by tím naplněna podstata nepřímé diskriminace ve smyslu ust. § 3 odst. 1 Antidiskriminačního zákona [a čl. 2 odst. 1 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/54/ES o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání]. Zakázaným důvodem by v takovém případě bylo pohlaví, neboť za diskriminaci z důvodu pohlaví se dle Antidiskriminačního zákona považuje i diskriminace z důvodu těhotenství, mateřství nebo otcovství (ust. § 2 odst. 4 téhož právního předpisu). (Sp. zn. 81/2012/DIS/ZO, blíže viz http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/DISKRIMINACE/Kauzy/prace/81-2012-DIS-ZO-ZZ.pdf).

⁹ V rámci tohoto šetření VOP mj. konstatoval/a, že v průběhu pracovního pohovoru nesmí zaměstnavatel/zaměstnavatelka osobám ucházejícím se o zaměstnání pokládat dotazy týkající se rodičovství a péče o děti. Takové jednání je možné kvalifikovat jako obtěžování, které je jednou z forem diskriminace. Pokud se takto získané informace stanou podkladem pro rozhodnutí o nepřijetí do zaměstnání, jedná se o přímou diskriminaci založenou na pohlaví. Totéž platí i pro případ, kdy uchazeč/uchazečka o zaměstnání odmítne odpovídat na nezákoně dotazy a v důsledku toho je ukončeno vyjednávání o uzavření pracovního poměru. (sp. zn. 146/2012/DIS/JKV, blíže viz http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/DISKRIMINACE/Kauzy/prace/146-2012-DIS-JKV-ZZ.pdf).

¹⁰ V rámci tohoto šetření VOP mj. konstatoval/a, že v případě rozlišování pojistného plnění na základě pohlaví se jedná o diskriminaci a současně i správní delikt porušení povinnosti rovného zacházení (sp. zn. 14/2013/DIS/JKV, blíže viz http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/DISKRIMINACE/Kauzy/zbozi_a_sluzby/14-2013-DIS-ZZ.pdf).

¹¹ V rámci tohoto šetření VOP mj. konstatoval/a, že prováděcí vyhlášku, která kategorizuje ženy podle věku a podmiňuje možnost provedení umělého přerušení těhotenství věkem a počtem dětí, které již žena porodila, by bylo nutno považovat za diskriminační, pokud by k takovému odlišnému právnímu režimu neexistoval relevantní medicínský důvod, který by tuto rozdílnost v poskytování zdravotní péče odůvodňoval (a z právního hlediska by představoval legitimní cíl) a pokud by takové pravidlo nebylo nezbytné a přiměřené. Vylučuje-li totiž určité ustanovení a priori určitou skupinu osob z přístupu ke zdravotní péči, a to na základě věku nebo pohlaví (rodičovství), jde o přímou diskriminaci ex lege (ustanovení § 2 odst. 3 a 4 Antidiskriminačního zákona). (sp. zn. 32/2011/DIS/ZO, blíže viz http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/DISKRIMINACE/Kauzy/zdravotni_pece/32-2011-DIS-ZO-ZZ.pdf).

34. Orgány inspekce práce (tj. Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce) jsou na základě zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce oprávněny kontrolovat u zaměstnavatelů a zaměstnavatelek dodržování pracovněprávních předpisů (tj. především zákoník práce a jeho prováděcí předpisy, zákon o zaměstnanosti a jeho prováděcí předpisy a předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců a zaměstnankyň při práci). Do kontrolní působnosti orgánů inspekce práce tak patří i kontrola zákazu diskriminace a nerovného zacházení u jednotlivých zaměstnavatelů a zaměstnavatelek. Kontroly jsou prováděny vždy z moci úřední, při některých kontrolách jsou využívány podněty ke kontrole obdržené od zaměstnanců/zaměstnankyň nebo bývalých zaměstnanců/zaměstnankyň.
35. Z celkového počtu podnětů ke kontrole tvoří podněty směřující k nerovnému zacházení a diskriminaci přibližně 3 – 4 %. Vývoj počtu podnětů ke kontrole, které v letech 2008 – 2013 obdržely orgány inspekce práce, zobrazuje následující tabulka:

Tabulka č. 1 Počet podnětů ke kontrole obdržených orgány inspekce práce v letech 2008 – 2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet podnětů ke kontrole	5 561	6 079	6 192	5 930	11 131	10 923
Z toho na nerovné zacházení nebo diskriminaci	191	203	226	244	371	401
Počet zjištěných případů nerovného zacházení	107	104	129	109	94	162
Počet uložených pokut	13	14	29	24	69	75
Celková výše uložených pokut (v tis. Kč)	367	811	779	780	2 700	2 460

36. Podněty ke kontrole se ve většině případů netýkají pouze této jedné oblasti, nýbrž obsahují několik oblastí pracovního práva a mimo jiné i oblast diskriminace a nerovného zacházení. V evidenci Státního úřadu inspekce práce lze zjistit počet podnětů týkajících se nerovného zacházení jako celku (tedy zahrnující diskriminaci, nerovné zacházení, šikanu apod.). Obecně lze říci, že podněty poukazující přímo a jen na diskriminaci se objevují sporadicky. Navíc je nutné počítat s odchylkami z důvodů nesprávného označování určitého jednání diskriminací, ačkoliv toto jednání nenaplníuje skutkové znaky tohoto jevu. Oprávněnost nebo prokázanost podnětů ke kontrole je zjišťována přibližně ve čtvrtině podnětů. Přijaté podněty na činnost

zaměstnavatelů a zaměstnavatelek nejčastěji spadají do oblasti veřejné správy (školství, různé úřady, sociální služby). V podnikatelské sféře jsou to nejčastěji maloobchody, restaurace a další výrobní společnosti.

37. Oblast nerovného zacházení a diskriminace před vznikem pracovního poměru kontrolují orgány inspekce práce od roku 2012 (do roku 2012 tuto činnost vykonávaly úřady práce). Pokud inspektor/inspektorka zjistí, že je při výběru zaměstnance/zaměstnankyně preferováno určité pohlaví (např. z inzerce nabízející obsazení konkrétního pracovního místa), zpravidla zaměstnavateli/zaměstnavatelce ukládá odpovídající pokutu.
38. Ačkoliv se z pohledu celkových počtů podnětů ke kontrole a celkových zjištění porušení právních předpisů v kompetenci orgánů inspekce práce jedná o oblast s menším výskytem, věnuje Státní úřad inspekce práce a jeho oblastní inspektoráty práce problematice zákazu diskriminace a nerovného zacházení velkou pozornost. Kontrola rovného zacházení je již pravidelně součástí zadání všech hlavních úkolů v oblasti pracovních vztahů a podmínek (oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ji zpravidla neobsahuje, neboť tam je zaměření zcela specifické). Každému podnětu (ať už směřující do této oblasti či do jiné oblasti) je věnována patřičná pozornost.
39. Výbor doporučuje, aby ČR zajistila poskytování bezplatné právní pomoci v antidiskriminačních případech. Bezplatnou právní pomoc by měla vykonávat Česká advokátní komora, ovšem v současné chvíli chybí motivační nástroje pro advokáty takovou pomoc poskytovat, stejně tak jako komplexnější úprava jejího skutečného využití v soudních řízeních. Doporučení VOP v tomto ohledu nebyla do dnešního dne zohledněna. V souvislosti s poskytováním bezplatné právní pomoci je možno mj. odkázat na ustanovení § 18 odst. 2 a 3 zákona o advokacii, podle něžž má ten, kdo nesplňuje podmínky pro ustanovení advokáta soudem, a ani se nemůže domoci poskytnutí právních služeb podle tohoto zákona, právo, aby mu Česká advokátní komora na základě jeho včasného návrhu advokáta určila. Komora může v rozhodnutí o určení advokáta či advokátky stanovit i další podmínky poskytnutí právních služeb, včetně povinnosti poskytnout právní pomoc bezplatně nebo za sníženou odměnu, pokud to odůvodňují příjmové a majetkové poměry žadatele. Tato právní úprava nebyla od roku 2008 změněna.

40. Již od roku 2012 doporučuje VOP Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR, aby požádala vládu ČR o právní úpravu zajištění bezplatné právní pomoci. VOP od roku 2012 spolupracuje s občanským sdružením Pro bono aliance, která bezplatně zastupuje vybrané oběti diskriminace v řízení před soudem. V roce 2012 Pro bono aliance zastupovala dvě oběti diskriminace z důvodu zdravotního postižení a jednu z důvodu věku. Všechny tři případy byly úspěšné a došlo k uspokojení nároků obětí mimo soudní řízení. V roce 2013 předal VOP sdružení další tři případy. V jednom z nich byla namítána diskriminace z důvodu pohlaví. Mezi stranami sporu došlo k mimosoudnímu vyrovnání. Ve zbylých dvou případech šlo o diskriminaci z důvodu věku (osoby se nakonec rozhodly žalobu k soudu nepodávat).
41. Důležitou změnu pro posílení práva na zajištění bezplatné právní pomoci by však měl přinést zákon o státem zajištěné právní pomoci, který má MSp dle Výhledu legislativních prací vlády ČR na léta 2015 až 2017 do konce roku 2015 předložit vládě ČR. Nabytí účinnosti tohoto zákona se předpokládá na prosinec roku 2016. Účelem zákona bude vytvořit systém poskytování právní pomoci a zabezpečit její poskytování fyzickým osobám i právnickým osobám, které v důsledku své materiální potřeby nemohou využívat právní služby k tomu, aby mohly řádně uplatnit a ochránit svá práva.

Násilí na ženách

42. Usnesením vlády ČR ze dne 13. dubna 2011 č. 262 byl schválen Národní akční plán prevence domácího násilí na léta 2011 – 2014 (dále jen „NAP DN“). Návrh NAP DN byl vypracován Výborem Rady pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách, jehož členkami a členy jsou zástupci a zástupkyně ministerstev, nestátních neziskových organizací a dalších subjektů působících v oblasti potírání genderově podmíněného násilí.
43. NAP DN reaguje na aktuální situaci v ČR, kdy domácí násilí zůstává podle údajů MV, MSp a statistik výzkumných center a poskytovatelů sociálních služeb závažným a značně rozšířeným společenským jevem. NAP DN si klade za cíl systémové a komplexní řešení této problematiky. NAP DN obsahuje 32 úkolů uložených jednotlivým resortům a dalším subjektům. Aktivity jsou zacíleny do následujících oblastí: podpora osob ohrožených domácím násilím, ochrana dětí ohrožených domácím násilím, práce s násilnými osobami, vzdělávání a interdisciplinární spolupráce, společnost a domácí

násilí, analýzy a studie, legislativa. Koordinací plnění NAP DN je pověřeno MV ve spolupráci s Úřadem vlády ČR. Vládě ČR je každý rok předkládána Souhrnná zpráva o plnění NAP DN za dané období. Dohled nad plněním jednotlivých úkolů zajišťuje Výbor Rady pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách, který k souhrnným zprávám zaujímá stanovisko a formuluje doporučení pro efektivnější plnění jednotlivých úkolů.

44. Usnesením vlády ČR ze dne 8. ledna 2014 č. 31 bylo ministru pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu, jakožto předsedovi Rady, společně s ministrem vnitra uloženo do 31. prosince 2014 vládě ČR předložit akční plán prevence domácího násilí a násilí na ženách na léta 2015 – 2018. Tento akční plán je v současnosti připravován na půdě Výboru Rady pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách a měl by mj. sloužit k implementaci jednotlivých ustanovení Úmluvy Rady Evropy č. 210 o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí (dále jako „Istanbulská úmluva“). ČR dosud Istanbulskou úmluvu nepodepsala, nicméně s jejím podpisem a ratifikací počítá v nadcházejícím období.
45. V rámci plnění NAP DN v jednotlivých letech jeho účinnosti se podařilo dosáhnout některých dílčích úspěchů:
  - podpora činnosti multidisciplinárních týmů v rámci intervenčních center;
  - podpora specializace některých policejních týmů na případy domácího násilí (např. Brno, Ostrava);
  - prohloubení školení soudců a soudkyň a státních zástupců a zástupkyň prostřednictvím Justiční akademie;
  - zahájení pilotních projektů zaměřených na práci s násilnými osobami;
  - pořádání odborných konferencí a seminářů k výměně dobré praxe.
46. Výzvou pro další období implementace NAP DN zůstává zejména podpora komplexní práce s rodinnou s výskytem domácího násilí (včetně terapeutických intervencí pro násilné osoby), podpora primární prevence v rámci školského systému a zajištění dostupnosti specializovaných sociálních služeb pro osoby ohrožené domácím násilím.
47. Z hlediska pomoci osobám ohroženým domácím násilím je důležité přijetí zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, který nabyl účinnosti dne 1. srpna 2013. Zákon o obětech trestných činů výrazně posiluje práva obětí trestných činů, včetně

obětí domácího násilí a dalších forem genderově podmíněného násilí. Předmět úpravy tohoto zákona směřuje k vymezení práv oběti jako subjektu zvláštní péče ze strany státu, postup pro předcházení sekundární viktimizace obětí, úpravu poskytování peněžité pomoci obětem ze strany státu a stanovení právního základu pro spolupráci mezi státem a organizacemi, které poskytují pomoc obětem. Zákon o obětech trestných činů specifikuje tzv. zvlášť zranitelnou oběť, která dle tohoto zákona požívá vyšší míru ochrany. Zvlášť zranitelnou obětí jsou mj. oběti trestného činu obchodování s lidmi, oběti trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo trestného činu, který zahrnoval násilí či pohrůžku násilím, jestliže v daném případě hrozí zvýšené nebezpečí druhotné újmy s ohledem na věk či pohlaví oběti. Dle zákona o obětech trestných činů mohou nestátní neziskové organizace a další subjekty zapsané v registru poskytovatelů poskytovat pomoc obětem trestných činů, a to včetně bezplatné odborné pomoci zvlášť zranitelným obětem. Registr poskytovatelů pomoci obětem trestných činů vede MSp. Důležitou změnou je i zavedení institutu předběžných opatření v trestním řízení, který přináší další možnosti ochrany obětí trestných činů v průběhu trestního řízení.

48. Dne 1. ledna 2007 nabyl účinnosti zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Tento zákon mimo jiné zakotvil nové oprávnění Policie ČR v podobě institutu vykázání, které je preventivním opatřením směřujícím k ochraně osob ohrožených domácím násilím a je ukládáno bez ohledu na případnou následnou trestněprávní kvalifikaci násilné osoby. Dne 1. ledna 2014 nabyl účinnosti zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, který komplexním způsobem upravuje civilní řízení v oblasti domácího násilí.
49. Statistiky v oblasti vykázání jsou kontinuálně sledovány od roku 2007. V období od zavedení institutu vykázání do roku 2011 (s výjimkou roku 2008) je možné sledovat vzrůstající trend počtu vykázanych osob. V roce 2011 byl zaznamenán dosud největší počet vykázanych osob (1 430), přičemž tento počet je přibližně o 66 % vyšší než v roce 2007 (862). V roce 2012 došlo k mírnému poklesu počtu vykázání na 1 400, mírný pokles pokračoval i v roce 2013, kdy došlo celkem k 1367 vykázání. Počet opakovaných vykázání byl v roce 2013 celkem 188, což představuje 14 % všech případů vykázání. Přehled vykázání v letech 2007 – 2013 podává následující tabulka:

Tabulka č. 2: Počet realizovaných vykázaní v letech 2007 - 2013¹²

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet vykázaných osob	862	679	789	1 058	1 430	1 400	1 367

50. V rámci celkového počtu vykázaní v roce 2013 označila Policie ČR 1 988 osob za osoby ohrožené, z toho 172 mužů, 1 401 žen a 415 nezletilých dětí. Nejčastěji se jednalo o násilí v manželských soužitích (503) a soužitích družských (422). Nejohroženější věkovou kategorií osob ohrožených byla kategorie 27 - 40 let (587). Domácím násilím bylo ohroženo v případech vykázaní celkem 773 rodin za účasti 1 420 nezletilých dětí. Mimo režim vykázaní byla Intervenční centra v roce 2013 kontaktována celkem 3 883 osobami, z toho 433 muži, 3 346 ženami a 103 dětmi. Podle ustálené judikatury se trestným činem týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník) rozumí zlé nakládání s osobou blízkou nebo jinou osobou žijící s pachatelem ve společném obydlí, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí. Nevyžaduje se, aby u týrané osoby vznikly následky na zdraví, ale musí jít o jednání, které týraná osoba pro jeho krutost, bezohlednost nebo bolestivost pociťuje jako těžké příkoří¹³. Dle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. srpna 2011 se týráním mohou rozumět i verbální útoky, které spočívají v hrubých a velmi vulgárních nadávkách a urážkách poškozené osoby vyznačující se bezcitností a surovostí¹⁴. Týrání osoby žijící ve společném obydlí často rovněž nabývá dalších forem jako je např. ekonomické vykořisťování či psychické násilí. V uvedené oblasti je tak na místě poukázat např. na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tdo 342/2011 ze dne 30. 3. 2011 ve kterém tento konstatoval, že na jednání pachatele ve smyslu týrání jiné osoby je třeba nahlížet jako na celek, takže i když jednání spočívá v ojedinělých fyzických útocích, ale častém psychickém nátlaku lze uzavřít, že i samotné psychické násilí doplněné ojediněle fyzickým útokem vede k tomu, že postižená osoba žije v nepřetržitém psychickém stresu a vnímá jednání pachatele jako těžké příkoří. Nejvyšší soud reagoval i na případy, kdy

¹² Blíže viz Asociace pracovníků intervenčních center ČR: Statistiky. Dostupné na http://www.domaci-nasili.cz/?page_id=255.

¹³ Blíže viz rozhodnutí NS 3 Tdo 1160/2005.

¹⁴ Blíže viz rozhodnutí NS 3 Tdo 963/2011-32.

za týrání osoby žijící ve společném obydlí označil i jednání pachatele, jehož intenzitu nelze zpětně bagatelizovat tím, že poškozená žena navenek vůči třetím osobám neprojevila žádnou nespokojenost se svým manželstvím, když je typické, že ten kdo je vystaven týrání se ho nejprve snaží skrývat a tajit, a proto navenek vystupuje tak, aby jeho týrání nebylo z pohledu třetích osob rozeznatelné.

51. V roce 2013 bylo Policií ČR evidováno celkem 572 případů trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí. Oproti předchozímu roku se jedná o přibližně 5% pokles. V souvislosti s tímto trestným činem bylo v roce 2013 stíháno celkem 392 osob, z toho 14 žen. Vývoj počtu trestných činů týrání osoby žijící ve společném obydlí ve sledovaném období zachycuje následující tabulka.

Tabulka č. 3: Počet trestných činů týrání osoby žijící ve společném obydlí v letech 2008 - 2013¹⁵

Trestný čin týrání osoby žijící ve spol. obydlí	2008	2009	2010	2011	2012	2013
zjištěno skutků	522	507	568	661	603	572
objasněno skutků	425	410	477	534	494	445
stíháno osob	400	384	436	485	463	392
- z toho ženy	18	16	18	11	13	14

52. V roce 2013 klesl počet odsouzených osob za trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí o 9 % na 293. Z tohoto počtu odsouzených osob bylo v roce 2013 celkem 10 žen (2,9 % ze všech osob odsouzených). Nadále převažují tresty odnětí svobody podmíněné (197) nad tresty odnětí svobody nepodmíněnými (90). Podrobné statistiky v oblasti počtu odsouzených osob za trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí zachycuje následující tabulka.

¹⁵ Blíže viz Policie ČR: Statistické přehledy kriminality. Dostupné na <http://www.policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

Tabulka č. 4: Počet pravomocně odsouzených osob za trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí v letech 2008 - 2013¹⁶

Počet pravomocně odsouzených osob za tr. čin týrání osoby žijící ve společném obydlí	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet odsouzených osob	281	238	271	283	321	293
- z toho žen	5	8	9	9	11	10
Trest odnětí svobody nepodmíněný	72	56	68	75	96	90
Trest odnětí svobody podmíněný	200	171	201	205	219	197

53. V oblasti statistických údajů o prevalenci domácího násilí hrají klíčovou roli odborné studie zpracovávané vědeckými institucemi a nestátními neziskovými organizacemi, které pomáhají identifikovat problematiku domácího násilí v celé její šíři. V roce 2012 vydalo konzultační středisko pro ženské projekty proFem studii s názvem „Ekonomické dopady domácího násilí“¹⁷. V únoru 2012 byl pro potřeby této studie uskutečněn reprezentativní průzkum na vzorku 3000 žen v ČR ve věku 18-65 let. Z průzkumu vyplynulo, že 40 % žen zažilo někdy v životě některou z forem násilí ze strany svého partnera, 11 % respondentek toto násilí zažilo v průběhu posledního roku. Celková částka ekonomických dopadů domácího násilí v ČR byla v roce 2010 odhadnuta na 1 328,2 milionu Kč (v analýze jsou zahrnuty náklady policie, státních zastupitelství, soudů, přestupkových řízení, dotace na poskytování sociálních služeb, zdravotnictví, náklady na vyplacené podpory v nezaměstnanosti a nemocenská).
54. Občanské sdružení ROSA uskutečnilo v roce 2011 průzkum mezi 172 středoškolskými studenty a studentkami ve věku 16-20 let o jejich zkušenostech s násilím ve vztazích. Uvádí, že v roce 2011 mělo znalost násilí ve svém okolí téměř každý druhý/á student/ka. Celkem 17 % studentů a studentek uvedlo, že byli svědky domácího násilí mezi rodiči.¹⁸
55. Pomoc obětem domácího násilí je poskytována především prostřednictvím sociálních služeb dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. K 31. 12. 2013 bylo

¹⁶ Blíže viz Msp: Statistika a výkaznictví. Dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>.

¹⁷ Blíže viz proFEM: Ekonomické dopady domácího násilí. 2012. Dostupné na: http://www.profem.cz/shared/clanky/103/profem-studie2b-web_1.pdf.

¹⁸ Blíže viz Občanské sdružení ROSA: Sonda mezi studenty středních škol na téma násilí ve vztahu, vnímání násilí a bezpečí. Dostupné na: <http://rosa-os.cz/k-stazeni/statistiky/>.

evidováno v registru poskytovatelů sociálních služeb celkově 407 sociálních služeb, které uvádějí jako svou cílovou skupinu „oběti domácího násilí“. V roce 2013 MPSV poskytlo dotace ze státního rozpočtu na zajištění poskytování sociálních služeb, které uvádějí jednu z cílových skupin „oběti domácího násilí“, v celkové výši 230 340 740 Kč. Z toho je 34 sociálních služeb, které mají uvedenu převažující cílovou skupinu oběti domácího násilí, těmto službám poskytlo MPSV dotace ze státního rozpočtu ve výši 26 009 000 Kč. Z těchto služeb je dále 21 specializovaných sociálních služeb, které nemají uvedenu více než jednu další cílovou skupinu.

56. K 31. 12. 2013 bylo evidováno v registru poskytovatelů sociálních služeb 17 intervenčních center jakožto sociálních služeb specializovaných na poskytování pomoci obětem domácího násilí. Výše dotací MPSV těmto intervenčním centrům zachycuje následující tabulka¹⁹:

Tabulka č. 5: výše dotací MPSV intervenčním centrům v letech 2009 - 2013

	2009	2010	2011	2012	2013
Výše dotace ze státního rozpočtu na zjištění poskytování sociálních služeb intervenčními centry (v mil. Kč)	14,424	4,271	2,653	9,041	12,075

57. V rámci Evropského sociálního fondu (dále jako „ESF“) jsou oběti domácího násilí cílovou skupinou v jedné z oblastí podpory. Jedná se zejména o projekty zaměřené na podporu poskytování sociálních služeb podle zákona o sociálních službách, se zaměřením na návrat těchto osob zpět do společnosti, na trh práce nebo udržení se na trhu práce či k přístupu ke službám umožňujícím návrat na trh práce. Dále byly podpořeny projekty se zaměřením na vzdělávání poskytovatelů sociálních služeb v této oblasti či na přenos znalostí a zkušeností ze zahraničí v oblasti přímé pomoci a prevence domácího násilí. Celkem bylo z ESF podpořeno 39 projektů na téma domácí násilí.
58. Prioritou dotačního programu MV s názvem „Prevence sociálně patologických jevů“ v roce 2013 byla prevence domácího násilí a trestné činnosti páchané na jedné

---

¹⁹ Intervenční centra jsou financována vícezdrojově. Kromě dotace poskytnuté ze strany MPSV se na jejich financování podílejí rovněž příslušné kraje a obce a financování rovněž probíhá prostřednictvím individuálních projektů.

z nejzranitelnějších skupin – seniorech, kteří jsou často bez sociálních kontaktů, izolovaní, se zdravotními indispozicemi, závislí na péči a tedy ohroženi nejrůznějšími formami násilí. V rámci dotačního programu bylo v roce 2013 podpořeno 6 projektů nestátních neziskových organizací v celkové výši 1 435 000 Kč. V roce 2012 byl tento dotační program zaměřen na práci s násilnou osobou, kdy došlo k podpoře celkem 7 projektů v celkové výši 1 614 000 Kč.

59. Financování projektů nestátních neziskových organizací a dalších subjektů působících v oblasti prevence domácího násilí je také zajištěno prostřednictvím programu „Dejme (že)nám šanci“ financovaného z Norských fondů. První výzva pro předkládání projektů v rámci tohoto programu byla vyhlášena v první polovině roku 2014. Program se zaměřuje kromě domácího násilí i na oblast rovnosti žen a mužů. Jeho celková alokace pro léta 2014 – 2016 činí 154 mil. Kč.
60. Oddělení rovnosti žen a mužů v roce 2014 zahájilo realizaci Projektu CZ 13 podpořeného z Norských fondů. Jednou z jeho aktivit je realizace mediální kampaně, jejímž cílem bude zvýšit společenské povědomí o otázkách souvisejících s domácím a genderově podmíněným násilím. Mediální kampaň by se měla skládat z televizní kampaně, billboardové / citylightové kampaně, internetových stránek, kampaně vedené prostřednictvím sociálních médií a podpůrných prvků kampaně jako jsou letáky a další doprovodné materiály. Tyto materiály by měly být umístované mj. v lékařských praxích, mateřských centrech a vybraných sociálních službách. Osvětová mediální kampaň bude zahájena v roce 2015.
61. Dalšími z plánovaných aktivit v rámci Projektu CZ 13 v oblasti prevence domácího a genderově podmíněného násilí je podpora výzkumu v této oblasti, podpora výměny zkušeností a výměny dobré praxe prostřednictvím odborných konferencí a seminářů a evaluace politiky v oblasti prevence domácího a genderově podmíněného násilí ze strany Výboru Rady pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách. V rámci Projektu CZ 13 Úřad vlády ČR navázal spolupráci s norskou nestátní neziskovou organizací „Alternativ til Vold“ (Alternativa násilí), která se mj. podílí na přípravě Akčního plánu prevence domácího násilí a násilí na ženách na léta 2015 – 2018.
62. V rámci realizace Projektu CZ 13 a bilaterální spolupráce s Alternativ til Vold Oddělení rovnosti žen a mužů ve spolupráci se Stálou misí ČR při OSN v letech 2012 a 2013 uspořádalo seminář na zasedáních Komise OSN pro postavení žen. Tématem

seminář v roce 2013 bylo „Zkušenosti při implementaci akčních plánů prevence domácího a genderově podmíněného násilí“ a na jeho organizaci se podílely rovněž UN Women, Alternativ til Vold, Zambie a Peru. V roce 2014 uspořádalo Oddělení rovnosti žen a mužů seminář na téma „Násilí páchané na ženách a jeho dopady na trh práce“, který uvedla ministryně práce a sociálních věcí Michaela Marksová. Na jeho spolupráci se podílely Slovenská republika, Alternativ til Vold a Česká ženská lobby.

63. V oblasti školení a vzdělávání policistů a policistek v oblasti domácího násilí je tato problematika součástí výuky ve čtyřletém maturitním studiu ve Vyšší policejní škole a Střední policejní škole MV v Holešově v předmětech: Právo, Kontrola kriminality, Občanská nauka, Společenskovední seminář, Informační a komunikační technologie, Bezpečnostní činnost. V oblasti terciárního vzdělávání je dotčená problematika zařazena průřezově do vzdělávacích programů v modulech/předmětech, zejména: Trestní právo, Policejní činnost, Kontrola kriminality, Kriminologie, Kriminalistika, Psychologie, Multikultura, Komunikace a policejní etika, Správní právo, Profesionální etika, Psychologie pro dopravní policii, Sociologie pro dopravní policii. Za stěžejní pro vzdělávání policistů a policistek lze v dané problematice považovat vzdělávací modul Domácí násilí I, II, jehož cílem je vybavit studenta znalostmi a dovednostmi z oblasti realizace rozhodnutí o vykázaní z obydlí. Obsahem modulu je právní úprava problematiky domácího násilí v právním řádu ČR, intervenční centra a jejich význam, občanská sdružení působící v oblasti pomoci obětem domácího násilí, obsah právní úpravy pojmu vykázaní v zákoně o Policii ČR, rozhodnutí o vykázaní (zákazu vstupu), jeho náležitosti a další činnost policisty s tím související, kontrola dodržování rozhodnutí vykázaní ze společného obydlí, právní postih za porušení rozhodnutí o vykázaní.
64. Pedagogický personál policejních škol MV a policisté a policistky se rovněž účastní seminářů, školení a přednášek, např. školení lektorů k zákonu č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů organizované Policejním prezidiem ČR. V rámci proškolení učitelů a učitelek policejních škol MV a policistů a policistek je využíváno nabídky kurzů pořádaných Policejní akademií ČR se zaměřením na problematiku domácího násilí.
65. V průběhu let 2010 – 2011 připravilo ředitelství služby pořádkové policie ČR (dále jako „ŘSPP ČR“) ve spolupráci s odborem vzdělání pořádkové policie ČR a Vysokou policejní školou MV v Brně dva vzdělávací kurzy. Jedná se o kvalifikační kurz

pro vedoucí a zástupce vedoucích výkonných organizačních článků služby pořádkové policie a kvalifikační kurz pro policisty územních odborů služby pořádkové policie. Do obou kurzů byla začleněna mimo jiné problematika domácího násilí (identifikace jednání se znaky domácího násilí, vyhodnocení hrozby rizika následného útoku, postup při vykazání, zpracování související dokumentace, kazuistiky se znaky domácího násilí atd.), do kurzu pro vedoucí a jejich zástupce a zástupkyně navíc problematika nebezpečného pronásledování (vymezení pojmu, posuzování nebezpečného stalkingu) a krátkodobé ochrany. Po pilotním ověření v průběhu 1. čtvrtletí roku 2011 se oba kurzy začaly postupně realizovat ve VPŠ v Brně, VPŠ a SPŠ MV v Holešově a VPŠ MV v Praze. Získané informace jsou dále předávány policistům výkonných organizačních článků v rámci specializačních školení.

66. Od roku 2012 se ŘSPP podílela na tvorbě nové koncepce základní odborné přípravy policistů, která je nyní jednotná pro všechny nastupující policisty, bez ohledu na služební zařazení. Jako jeden ze vzdělávacích cílů je stanovena schopnost identifikovat znaky domácího násilí a uplatnit institut. Finální podoba vzdělávacího programu již byla schválena a od prosince 2013 probíhá výuka podle této nové koncepce. Základní znalost uvedené problematiky je předpokladem pro úspěšné řešení případů se znaky domácího násilí.
67. Odborné vzdělávání sociálních pracovníků a pracovníků orgánu sociálně-právní ochrany dětí (dále jako „OSPOD“) v oblasti domácího násilí je odborně garantováno a zajišťováno MPSV. Přípravy a zkoušky zvláštní odborné způsobilosti organizuje MV prostřednictvím Institutu pro veřejnou správu. Příprav a zkoušek odborné způsobilosti se účastní zaměstnanci a zaměstnankyně zařazené v obecních úřadech obcí s rozšířenou působností a v krajských úřadech, kteří jsou pověřeni výkonem agendy sociálně-právní ochrany dětí. V rámci zvláštní části přípravy ke zkouškám odborné způsobilosti je zařazen samostatný výukový blok k tématu „Sociálně-právní ochrana v situaci domácího násilí“. Od roku 2011 je mezi zkušebními otázkami pro ústní část zkoušky odborné způsobilosti zařazena rovněž samostatná otázka „Zajišťování sociálně-právní ochrany dětí v případech domácího násilí“ a od roku 2014 jsou otázky týkající se ochrany dětí před domácím násilím doplněny rovněž mezi testové otázky pro písemnou část zkoušky odborné způsobilosti.
68. V roce 2010 vydalo MPSV komplexní „Metodické doporučení č. 3/2010 k postupu orgánů sociálně-právní ochrany dětí v případech domácího násilí“, které představuje

základní vodítka a manuál pro činnost orgánů sociálně-právní ochrany dětí v těchto případech.

69. Z hlediska ochrany dítěte před domácím násilím vychází metodické doporučení ze základního předpokladu, že dítě je třeba považovat za sekundární oběť domácího násilí i v případě, že dítě není osobně přítomno jednotlivým útokům pachatele domácího násilí vůči přímé oběti domácího násilí. Příznivý citový, rozumový a mravní vývoj dítěte je ohrožen vždy, pokud dítě vyrůstá v domácnosti, ve které dochází k domácímu násilí mezi jinými osobami, a to i když dítě není očitým svědkem domácího násilí. Ve smyslu zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí se vždy jedná o dítě, které je ohrožováno násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte, popřípadě násilím mezi dalšími fyzickými osobami. Podle definice Světové zdravotnické organizace je dítě nacházející se v pozici svědka domácího násilí považováno za psychicky týrané dítě, a proto je v souladu s Úmluvou o právech dítěte povinností státu, aby učinil všechna nezbytná opatření k zajištění účinné ochrany takto ohroženého dítěte.
70. V roce 2010 financovalo MPSV vydání informační brožury organizace proFem, o.p.s. s názvem „Vaše právo! – první právní pomoc ženám, obětem domácího násilí“, která byla bezplatně distribuována k praktickému využití rovněž na všechny orgány sociálně-právní ochrany dětí.
71. V roce 2008 vydalo MZd, s cílem sjednotit postup lékařů a lékařek při poskytování zdravotní péče osobám ohroženým domácím násilím, metodický pokyn s názvem „Postup lékařů při poskytování zdravotní péče osobám ohroženým domácím násilím“. Podle něj lze postupovat i v případech podezření na ohrožení domácím násilím a může být využit i dalšími zdravotnickými pracovníky a pracovníci. Přílohou tohoto metodického pokynu jsou také kontakty na příslušné organizace zabývající se pomocí osobám ohroženým domácím násilím. V rámci celoživotního vzdělávání zdravotnického personálu byl MZd certifikován kurz s názvem „Odborná pomoc pacientům ohroženým domácím násilím – projekt nelékaři“.
72. Vzdělání soudců a soudkyň a státních zástupců a zástupkyň v oblasti domácího násilí zajišťuje Justiční akademie. V posledních letech se toto vzdělávání soustředí zejména na oblast aplikace nového zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů (mj. právo na ochranu před druhotnou viktimizací ze strany orgánů činných v trestním řízení),

předběžná opatření v oblasti prevence domácího násilí či práva poškozených v trestním řízení. Justiční akademie rovněž organizuje vzdělávání specificky zaměřené na oblasti domácího násilí. Jedná se o seminář s názvem „Domácí násilí z pohledu trestního práva“. Nadále rovněž probíhá vzdělávání v oblasti civilního soudnictví, které se zabývá úpravou problematiky domácího násilí v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a procesními souvislostmi v zákoně č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

Znásilnění

73. Současná definice znásilnění uvedená v § 185 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, za znásilnění označuje pohlavní styk, ke kterému byla osoba donucena násilím či pohrůzkou násilí nebo jiné těžké újmy anebo k takovému činu byla zneužita její bezbrannost. Tato definice je nadále specifikována judikaturou Nejvyššího soudu ČR. V tomto kontextu lze uvést např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR č.j. 7 Tdo 995/2010 ze dne 1. září 2010, ve kterém Nejvyšší soud ČR vyložil definici trestného činu znásilnění následovně: „Trestný čin znásilnění podle § 241 odst. 1 TZ (ve znění účinném do 31. 12. 2009, od 1. 1. 2010 podle § 185 odst. 1 TZ) bylo možno spáchat dvěma alternativami. První alternativa spočívala v jednání, kterým pachatel násilím nebo pohrůzkou bezprostředního násilí donutil jiného k souloži nebo k jinému obdobnému pohlavnímu styku. U druhé alternativy šlo o jednání, jímž pachatel zneužil bezbrannosti jiného k tomu, aby s ním vykonal soulož nebo jiný obdobný pohlavní styk. Násilí nebo pohrůžka bezprostředního násilí nebyly společným znakem obou alternativ, nýbrž byly znakem jen první alternativy. Nedostatek znaku násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí byl v druhé alternativě nahrazen znakem zneužití bezbrannosti jiného. Druhá z těchto alternativ tedy nespočívala ve znacích uvedených v první alternativě rozšířených navíc o znak zneužití bezbrannosti jiného.“ Současná definice trestného činu znásilnění uvedené v § 185 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník je konstruována širěji než předchozí definice a vztahuje se i na případy pohlavního styku, jenž nebyl proveden souloží či způsobem srovnatelným se souloží.
74. Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu vyplývá, že podstatou soulože je spojení pohlavních orgánů muže a ženy. Má-li jít o jiný obdobný pohlavní styk, týká se to případů, kdy nedochází ke spojení pohlavních orgánů muže a ženy. Charakter obdobného pohlavního styku těmto případům typicky dodává to, že pohlavní orgán jedné strany uvedeného spojení je nahrazen jinou částí těla. Spadají sem na jedné

straně případy, kdy pohlavní orgán muže místo spojení s pohlavním orgánem ženy je zasouván do jiných částí těla ženy, např. do úst, konečníku či podpaží, vkládán ženě do ruky za účelem tření apod., a na druhé straně případy, kdy s pohlavním orgánem ženy jsou místo pohlavního orgánu muže spojovány jiné části těla, např. ústa, jazyk či zasouvané prsty, nebo kdy pachatel do pohlavního orgánu ženy zasouvá nějaký předmět. Jestliže jde o pohlavní styk, při němž je aktivní pohlavní orgán jedné strany, je namístě závěr, že takový styk je obdobou soulože. Obdobou soulože je rovněž manuální masturbace jako akt simulující pohyb tření, při němž dochází při souloži.

75. Jak ukazuje další rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR č.j. 3 Tdo 929/2011 – 37 ze dne 24. srpna 2011, pojem zneužití bezbrannosti jiného je vykládán extenzivně a nevztahuje se pouze na stavy absolutní bezbrannosti. Nejvyšší soud ČR v tomto rozhodnutí mj. uvedl, že stav bezbrannosti uvedený v definici znásilnění „nemusí spočívat pouze v bezbrannosti absolutní, tedy v tom, že poškozená osoba není vůbec schopna projevit svou vůli, pokud jde o pohlavní styk s pachatelem, popř. není schopna mu klást žádný odpor, ale i v případě, kdy tyto schopnosti jsou zásadně sníženy (omezeny).²⁰ V tomto směru i z pohledu praxe Nejvyššího soudu lze uvést, že pachatelé jsou odsouzeni i v případech, kdy oběť neklade aktivní obranu či s jednáním pachatele zjevně nesouhlasí, pokud je spolehlivě prokázáno, že s pohlavním stykem nesouhlasí a to proto, že má strach či obavy z dalšího jednání pachatele či je na něm nějakým způsobem závislá. V těchto souvislostech je nutno zdůraznit individuální (jedinečné) znaky každého jednotlivého případu s pečlivým zhodnocením právě i způsobu, jakým na útok reaguje poškozený.

Zahraniční rozvojová spolupráce

76. Rovnost žen a mužů a dodržování lidských práv je zakotvena v koncepčních i realizačních dokumentech zahraniční rozvojové spolupráce ČR jako průřezová priorita. V souladu s touto prioritou se snaží ČR uplatňovat hledisko rovnosti žen a mužů při programování, realizaci a evaluaci rozvojových projektů zaměřených na naplňování Rozvojových cílů tisíciletí. Z konkrétních projektů české zahraniční

---

²⁰ Nejvyšší soud v tomto rozhodnutí dále konstatoval, že ve stavu bezbrannosti se může ocitnout i pacient, na kterém lékař provádí takový zákrok, který ho způsobem provedení zásadně omezuje v možnosti zaznamenat jednání lékaře a přiměřeně na něj reagovat (např. žena při gynekologickém vyšetření). Jestliže lékař za této situace vykoná na pacientovi pohlavní styk, naplní tím zákonný znak zneužití bezbrannosti ve smyslu definice znásilnění

rozvojové spolupráce v roce 2013 lze jmenovat např. aktivity zaměřené na vzdělávání žen a dívek (Afghánistán, Bosna a Hercegovina, Senegal, Súdán), projekty v oblasti zdraví a výživy těhotných žen a matek s malými dětmi či prevence a léčby specificky ženských forem rakoviny (Gruzie, Kambodža, Středoafriická republika, Zambie). Silný genderový aspekt mají také projekty týkající se integrace znevýhodněných osob do vzdělávání i na pracovní trh. Některé projekty jsou zaměřeny také na oběti domácího násilí (Gruzie, Pákistán, Srbsko).

77. V období 2008 – 2014 byly v rámci gesce MZV přijaty mj. následující dokumenty, které princip rovnosti žen a mužů reflektují jako průřezovou prioritu:

- Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce ČR na období 2010 – 2017 (obsahuje rovnost žen a mužů, dodržování základních lidských, ekonomických, sociálních a pracovních práv příjemců projektů zahraniční rozvojové spolupráce ČR);
- Strategie mnohostranné zahraniční rozvojové spolupráce ČR na období 2013 – 2017 (obsahuje ochranu práv žen, zdravotní péče, vzdělávání apod.);
- Metodika projektového cyklu dvoustranných projektů zahraniční rozvojové spolupráce ČR (zahrnutí rovnosti žen a mužů jako průřezového principu);
- Národní strategie globálního rozvojového vzdělávání na období 2011 – 2015 (rovnost žen a mužů je jedním z témat globálního rozvojového vzdělávání v ČR).

78. Na úrovni EU se ČR zapojila do plnění akčního programu s názvem „EU Plan of Action on Gender Equality and Women’s Empowerment in Development 2010 – 2015“. Tento akční program, jehož plnění EU každoročně vyhodnocuje, si klade za cíl mj. systematické zapracování principu rovnosti žen a mužů do rozvojové agendy a politického dialogu s partnerskými zeměmi.

Čl. 3

Zajištění lidských práv a základních svobod

79. Jak již bylo uvedeno, agenda rovnosti žen a mužů patří do gesce ministra pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu. Samostatný post ministra/ministryně pro lidská práva byl obnoven v lednu 2014 po jmenování nové vlády ČR (blíže viz čl. 1).

80. Poradním orgánem vlády ČR pro oblast lidských práv je Rada vlády pro lidská práva, jejímž předsedou je v současnosti ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu Jiří Dienstbier. Rada vlády pro lidská práva, stejně jako Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů, jsou poradními orgány, jejichž činnost zajišťuje Úřad vlády ČR. V současnosti jsou sekretariáty obou těchto poradních orgánů organizačně zařazeny do Sekce pro lidská práva Úřadu vlády ČR, Odboru lidských práv a ochrany menšin a je tak zajištěna úzká spolupráce a provázanost činností Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů a Rady vlády pro lidská práva.
81. Co se týče ratifikace mezinárodních lidskoprávních úmluv, v předmětném období došlo ze strany ČR k ratifikaci Úmluvy Rady Evropy o počítačové kriminalitě a jejího Dodatkového protokolu a k podpisu Úmluvy proti sexuálnímu zneužívání a sexuálnímu vykořisťování dětí. Ratifikace dalších úmluv, např. Úmluvy Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidskými bytostmi či Istanbulské úmluvy bude následovat. Dále je možné zmínit Haagskou úmluvu o mezinárodní ochraně dospělých osob, která pro ČR vstoupila v účinnost 1. srpna 2012. Úmluva obsahuje normy mezinárodního práva soukromého, jimiž se řídí v mezinárodních situacích ochrana dospělých osob, které trpí poruchou, jež jim brání chránit své zájmy, ať již osobní nebo majetkové.
82. Během předmětného období byly v oblasti lidských práv dále ratifikovány následující mezinárodní Úmluvy:
- Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o prodeji dětí, dětské prostituci a dětské pornografii (ratifikován 26. 8. 2013);
  - Úmluva OSN proti nadnárodnímu zločinu (ratifikována 24. 9. 2013);
  - Protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zejména se ženami a dětmi (podepsáno 10. 12. 2002, dosud neratifikováno, čeká se na souhlas s ratifikací Poslanecké sněmovny, který se předpokládá v nadcházejícím období).
83. S cílem zajistit plný rozvoj a povznesení žen se VOP aktivně podílí na osvětové a vzdělávací činnosti v oblasti práva na rovné zacházení. Vzhledem k tomu, že působnost VOP se rozšířila na oblast antidiskriminačního práva teprve v prosinci 2009, bylo prvotní snahou uvědomit subjekty státního, neziskového a soukromého sektoru o nově nabytých pravomocích. VOP organizuje svou vzdělávací činnost podle

oblastí diskriminace, případně podle profese adresátů osvěty či vzdělávání, nikoli podle diskriminačních důvodů. Pořádané akce se tedy většinou zabývají antidiskriminačním právem komplexně s případným detailnějším vhladem do diskriminace z důvodu pohlaví, nebo přímo diskriminace žen.

84. Dle poznatků VOP je jedním z přetrvávajících problémů zajištění práva na rovné zacházení mezi muži a ženami slabá role kontrolních orgánů (např. Státní úřad inspekce práce). Úřadům většinou chybí dostatečné materiální a personální zázemí pro vyšetřování případů diskriminace a rovněž metodická pomoc a kontinuální vzdělávání ze strany ústředních správních orgánů. K vylepšení této situace má pomoci projekt „Společně k dobré správě“ financovaný z evropských strukturálních fondů. V rámci tohoto projektu VOP uspořádal/a v roce 2013 kulatý stůl „Společně proti diskriminaci“ pro spolupracující inspekční orgány a vybrané ústřední orgány státní správy. Tématem bylo odhalování případů diskriminace a s tím spojené problémy v činnosti těchto orgánů. Podobné setkání proběhlo i na začátku roku 2014 a bylo věnováno výhradně diskriminaci z důvodu pohlaví. Dále VOP uspořádal/a i odborný seminář „Inspekce práce a diskriminace v pracovněprávních vztazích“, na kterém účastníci řešili mimo jiné i případovou studii diskriminace z důvodu pohlaví. Další významnou událostí roku 2013 byla konference „Rovnost a zákaz diskriminace v činnosti veřejného ochránce práv“, která měla za cíl prodiskutovat stávající právní úpravu práva na rovné zacházení a propojit teoretické poznatky s praxí. Workshop v rámci této akce na téma „Diskriminace v přístupu k zaměstnání a povolání“ se věnoval zhodnocení situace žen – matek na trhu práce. Účastníci a účastnice se věnovali problematice vnímání role ženy ve společnosti jako pasivní nebo délce trvání rodičovské dovolené, která může být na pracovním trhu znevýhodňující.

Čl. 4

Dočasná zvláštní opatření

85. Antidiskriminační zákon uvádí, že za diskriminaci se nepovažují opatření, jejichž cílem je předejít nebo vyrovnat nevýhody vyplývající z příslušnosti osoby ke skupině osob vymezené některým z diskriminačních důvodů a zajistit jí rovné zacházení a rovné příležitosti. Antidiskriminační zákon tak navazuje na ustanovení čl. 4 Úmluvy (a obecné doporučení Výboru č. 25 z roku 2004), které otázku dotačních zvláštních opatření upravuje.

86. Jak ukazuje vývoj uvedený v příloze č. 1, přetrvává v ČR poměrně nízká míra zastoupení žen ve volených orgánech. Na tuto situaci se snaží reagovat Výbor Rady pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice a rozhodovacích pozicích, který navrhl provedení legislativních změn zajišťujících pro volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, a krajských zastupitelstev a zastupitelstva hl. města Prahy minimální 30% podíl jak žen, tak mužů na kandidátních listinách. Tento návrh v roce 2010 zpracovalo MV do podoby novely příslušných volebních zákonů. Tato novela však nebyla z důvodu změny vlády ČR a přetrvávající zásadní připomínky některých resortů vládě ČR předložena.
87. Na základě plánu legislativních prací vlády ČR na rok 2014 byl návrh novely volebních zákonů opět zpracován MV. Návrh směřuje k tomu, aby na prvních dvou místech kandidátní listiny bylo zastoupeno obojí pohlaví; jsou-li na kandidátní listině uvedeni více než 2 kandidáti, je současně každé pohlaví zastoupeno alespoň 30 % kandidátů s tím, že v každé trojici kandidátů následující po prvním a druhém místě na kandidátní listině je uveden vždy alespoň jeden kandidát opačného pohlaví. Návrh novely volebních zákonů byl ministrem vnitra rozeslán do vnějšího připomínkového řízení v červenci 2014. Vládě ČR by měl být návrh novely volebních zákonů předložen do konce ledna 2015.
88. Dne 22. května 2013 uspořádal Výbor Rady pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice a rozhodovacích pozicích spolu s Podvýborem Ústavně právního výboru pro lidská práva Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a s nevládní organizací Fórum 50 % na půdě Poslanecké sněmovny seminář s názvem „Kvóty jako nástroj pozitivní akce“. Během semináře proběhla i diskuze zástupců a zástupkyň politických stran o opatřeních přijímaných za účelem podpory vyrovnaného zastoupení žen a mužů v politice. Této diskuzi se zúčastnili zástupci a zástupkyně ČSSD, KDU-ČSL, KSČM, LIDEM a Strany zelených, jež vzájemně sdíleli informace o příkladech dobré praxe z jejich politických stran. Shodli se na několika faktorech důležitých pro dosažení vyššího zastoupení žen v politice - jde zejména o otevřenost politických stran vůči novým členkám a odstraňování překážek, které ženám brání v proniknutí do vyšších pozic v rámci politické strany. Pomoci mohou opatření zaměřená na sladění stranického a soukromého života a platformy zaměřené na podporu síťování žen. Důležitá je rovněž podpora angažovanosti žen v rámci vnitrostranických struktur a jejich umístování na přední místa kandidátních listin. Zásadní roli také sehrávají

média, která ve velké míře formují veřejný diskurz a často reprodukují stereotypy o rolích mužů a žen.

89. Přes nízkou míru vyrovnaného zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích státní správy (viz příloha č. 1) v současnosti většina ministerstev pozitivní opatření obsazování rozhodovacích pozic neuplatňuje. Výjimku v tomto ohledu tvoří například MPO, které od roku 2004 má v kolektivní smlouvě upraven princip pozitivního opatření, který stanoví, že v případě shodných předpokladů pro výkon rozhodovací pozice u více kandidátů a kandidátek, dostane přednost kandidát/kandidátka méně zastoupeného pohlaví. Stejný princip je obsažen ve vnitřní normě MPO s názvem „Zásady získávání, výběru a přijímání zaměstnanců MPO“.
90. Pokud jde o trh práce, k podpoře pracovního uplatnění obtížněji zaměstnatelných osob slouží aktivní politika zaměstnanosti. Zahrnuje nástroje, které motivují zaměstnavatele/zaměstnavatelky k přijetí znevýhodněných osob na trhu práce, přičemž do této kategorie mohou patřit muži i ženy vzhledem k jejich specifickým charakteristikám (např. dlouhodobá nezaměstnanost, péče o děti či další potřebné členy/členky domácnosti). Konkrétními opatřeními jsou finanční příspěvky zaměstnavatelům/zaměstnavatelkám, prostřednictvím kterých je přispíváno na mzdové náklady uchazečů/uchazeček o zaměstnání, příspěvky na zřízení nových pracovních míst pro konkrétní kategorie cílových skupin, příspěvky na zahájení samostatné výdělečné činnosti nebo jsou realizovány rekvalifikace. Nemůže-li osoba z jakéhokoliv důvodu najít vhodné pracovní uplatnění, může být zařazena do některého z nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti. Zvýšená pozornost při realizaci aktivní politiky zaměstnanosti je věnována osobám pečujícím o dítě do 15 let věku, z nichž většinu v současnosti tvoří právě ženy. Za účelem sladění pracovního a rodinného života je rovněž realizována řada projektů financovaných z Evropského sociálního fondu. Důležitou roli pro podporu rovnosti žen a mužů na trhu práce také hrají aktivity sociálních partnerů.

Čl. 5

Opatření ke změně společenských a kulturních zvyklostí

91. České předsednictví Radě EU v roce 2009 napomohlo posunout téma rovnosti žen a mužů o něco více do centra pozornosti české společnosti. Předsednictví rovněž dalo ČR možnost prosazovat mnohem důrazněji rovnost žen a mužů na mezinárodním fóru

a bylo s ním spjato i výrazné zesílení aktivit neziskového sektoru. V rámci českého předsednictví Radě EU se v květnu 2009 v Praze uskutečnila „Evropská konference o nových cestách k překonávání genderových stereotypů“. Tématem konference byly nástroje a metody pro překonávání genderových stereotypů u dětí, ve školství, v médiích a v rozhodovacích procesech. Členské státy EU na konferenci představily své inovační postupy, nástroje a způsoby, kterými lze v evropském kontextu docílit pozitivní změnu veřejného mínění.²¹

92. Oblast, kterou v potírání genderových stereotypů ČR neopomíjí, je oblast mediální produkce, zejména reklamy. Reklama je v ČR v oblasti veřejnoprávní regulována zákonem č. 40/1995 Sb. o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání. Ten mimo jiné zakazuje reklamu, která je v rozporu s dobrými mravy a která obsahuje diskriminaci z důvodu rasy, pohlaví nebo národnosti nebo která ohrožuje obecně nepřijatelným způsobem mravnost, snižuje lidskou důstojnost či obsahuje prvky pornografie, násilí nebo prvky využívající motivu strachu. Dozorovými orgány na úseku veřejnoprávní regulace reklamy jsou zejména Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, Úřad pro ochranu osobních údajů a krajské živnostenské úřady. Samoregulačním dozorovým orgánem reklamy je Rada pro reklamu, která je nestátní neziskovou organizací s pravomocí vydávat nevytíkatelná rozhodnutí formou doporučení podle Kodexu reklamy vydaného Radou pro reklamu²².
93. Výskyt sexistických a diskriminačních reklam monitorují mimo jiné i některé nestátní neziskové organizace. Od roku 2009 každoročně vyhlašuje - občanské sdružení NESEHNUTÍ soutěž „Sexistické prasátečko“²³, která má za cíl vybrat nejvíce sexistickou reklamu, se kterou se v ČR můžeme v daném roce setkat. Záměrem soutěže není jejich zhotovitele či zhotovitelky odsoudit, ale upozornit na to, že sexistická reklama má závažné dopady, např. na sebepojetí mladých lidí či může vést k toleranci násilí páchaného na ženách či k poruchám příjmu potravy. Výsledkům soutěže je rok od roku věnována větší pozornost. Nezisková organizace NESEHNUTÍ,

---

²¹ Sborník z konference je k dispozici na stránkách Úřadu vlády ČR dostupný na: http://www.vlada.cz/assets/vydavatelstvi/vydane-publikace/gender_conference.pdf

²² Kodex reklamy Rady pro reklamu je dostupný na: http://www.rpr.cz/cz/dokumenty_rpr.php

²³ Více informací o soutěži je dostupných [online] [cit. 2014-05-07] na URL: <http://zenskaprava.cz/dlouhodobá-aktivita/sexisticke-prasatecko/>

kteřá soutěž organizuje, byla v roce 2014 podpořena z dotačního programu, který zřídilo MPSV přímo za účelem podpory veřejně účelných aktivit nestátních neziskových organizací zabývajících se rovností žen a mužů (viz odst. 27).

94. Dalším tématem, kterým se ČR v posledních letech aktivně zabývá, je postavení žen v akademickém sektoru. Postavení žen ve vědě se v roce 2010 věnovala Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů, která na základě doporučení Výboru Rady pro institucionální zabezpečení rovných příležitostí žen a mužů přijala usnesení k potřebě řešit téma genderové rovnosti v oblasti výzkumu, vývoje a inovací v rámci činnosti Rady pro výzkum, vývoj a inovace. Toto doporučení bylo vzato na vědomí usnesením vlády ČR ze dne 19. ledna 2011 č. 57²⁴.
95. Od roku 2001 působí v rámci oddělení Gender & sociologie Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i. Národní kontaktní centrum – ženy a věda (dále jako „NKC-ŽV“), jež se zaměřuje na podporu rovnosti žen a mužů ve vědě a výzkumu. V roce 2010 spustilo NKC-ŽV mentoringový projekt zaměřený na studentky středních škol, které mají zájem o studium vysoké školy technického zaměření. V roce 2014 NKC-ŽV zahájilo mentoringový program zaměřený na vědkyně na počátku vědecké dráhy (doktorandky a postdoktorandky) s cílem zvýšit postup žen do vedoucích pozic vědy. Tento program je financovaný v rámci programu EUPRO II.
96. V rámci plnění úkolů Priorit MŠMT byl v září 2013 schválen strategický dokument pro oblast rovnosti žen a mužů s názvem „Stav genderové rovnosti v resortu MŠMT a Návrh střednědobého strategického plánu v oblasti genderové rovnosti“, který bude základem pro další rozvoj genderové tematiky v rámci působnosti resortu. Cílem školské politiky by mělo být mimo jiné eliminovat negativní důsledky genderových stereotypů, tj. zjednodušujících a generalizujících představ o tom, jací jsou a jací by měli být muži a ženy.
97. V oblasti potírání genderových stereotypů jsou aktivní i další resorty. V institucích veřejné správy probíhají odborná školení zaměstnanců a zaměstnankyň na problematiku rovnosti žen a mužů, téma rovných práv žen a mužů je také součástí povinného vstupního vzdělávání zaměstnankyň a zaměstnanců všech ministerstev.

---

²⁴ Doporučení mimo jiné identifikuje následující příčiny nerovného postavení žen a mužů ve vědě: stereotypy a předsudky pramenící z tradiční mužské orientace vědecké profese, důraz na lineární a nepřerušovanou vědeckou dráhu, horizontální a vertikální segregaci vědy a absence genderově neutrálního systému hodnocení vědeckých výsledků a kariérního postupu. Rada ve svém podnětu doporučuje Radě vlády pro výzkum, vývoj a inovace, aby své materiály v době přípravy konzultovala s Radou vlády pro rovné příležitosti žen a mužů.

98. V praxi jsou činnosti ve prospěch potírání genderových stereotypů většinou součástí projektů zaměřených na vzdělávání zaměstnavatelů a zaměstnavatelek v tématu rovnosti žen a mužů, případně projektů zaměřených na místní partnerství a tematické sítě v oblasti rovnosti žen a mužů či na podnikání žen. Například MPSV uvádí, že celkem 34 projektů podpořených z ESF v letech 2008 – 2013 ve svých cílech přímo deklaruje odbourávání genderových stereotypů. Celkově bylo z ESF podpořeno přes 300 projektů přispívajících k rovnosti žen a mužů na trhu práce (genderové vzdělávání zaměstnavatelů, zaměstnavatelek a státní správy, jednotlivých osob, projekty zaměřené na uplatnění žen na trhu práce včetně podnikání žen, propagace aktivního otcovství, místní kampaně a strategie na podporu rovnosti žen a mužů).
99. V roce 2014 realizovala VOP výzkum zaměřený na téma uplatnění žen na pracovní pozici zdravotnická záchranářka s ohledem na nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci. Cílem výzkumu, jehož vyhodnocení stále ještě probíhá, bylo mimo jiné zjistit, zda stanovení hmotnostních limitů pro manipulaci s břemeny není diskriminačním ustanovením vůči ženám (a nevyčleňuje je z trhu práce). Výsledky výzkumu by měly být známy na začátku roku 2015.

Opatření pro řádné pochopení mateřství jako společenské funkce a uznání společné odpovědnosti mužů

100. Koncept rovnosti žen a mužů se dnes v české společnosti většinou chápe jako otázka týkající se žen a až na výjimky se nahlíží emancipační optikou hnutí za práva žen. Tento pohled byl a je v kontextu historicky vnímaného nerovného postavení žen logický a legitimní. V současnosti se však, stejně jako na úrovni EU, jako stěžejní jeví zejména koncept rovnosti žen a mužů jako týkající se jak žen, tak mužů a nabízející oběma zásadní zisky.
101. Legislativa v ČR umožňuje, aby byl na rodičovské dovolené kterýkoli z rodičů.²⁵ Podle údajů České správy sociálního zabezpečení bylo v roce 2013 zahájeno cca 74 100 případů výplaty peněžité pomoci v mateřství, z toho u cca 500 případů vznikl nárok na tuto dávku u mužů, což je asi 0,7 % ze všech výplat. Rodičovský příspěvek

---

²⁵ Matce dítěte přísluší rodičovská po skončení mateřské (činí 28 resp. 37 týdnů, porodila-li zároveň 2 a více dětí). Otec má právo nastoupit rodičovskou od narození dítěte do doby, kdy dítě dosáhne věku 3 let, a to kdykoliv a v rozsahu, o jaký požádá. Rodiče se tak mohou v péči o dítě starat současně, případně se v péči o dítě střídají. V tomto případě však náleží příspěvek jen jednomu z rodičů.

pobíralo dle předběžných údajů MPSV za minulý rok cca 294 700 příjemců a příjemkyň měsíčně, z toho 5 200 mužů, tedy asi 1,8 %.

102. V rámci Rady vznikla z rozhodnutí jejího předsedy na základě usnesení Rady ze dne 29. května 2012 Pracovní skupina muži a rovnost žen a mužů (dále též jako „Pracovní skupina“). Pracovní skupina si jako jedno z hlavních témat zvolila otázku sociálních podmínek otcovství v ČR.
103. V roce 2014 Pracovní skupina dokončila zprávu „Sociální podmínky otcovství v ČR“ (dále také jako „Zpráva“), ve které poskytla základní přehled o hlavních problémech mužů-otců v rámci institucionálního a společenského nastavení otcovství v ČR. Zpráva, která byla v srpnu 2014 předložena ke schválení Radě, předkládá mnohá doporučení pro posílení aktivní role otců v české společnosti – mimo jiné doporučení MPSV aktivně usilovat o snižování rozdílů v odměňování žen a mužů, které jsou jednou z příčin nízké ochoty mužů opouštět zaměstnání z důvodu celodenní péče o dítě, zahájit diskusi o způsobu stanovení dávek peněžité pomoci v mateřství tak, aby zohledňoval předchozí výši příjmu (se stanovením jeho maximální výše), nikoli jako plošně stanovenou, nivelizovanou dávku, doporučení podpořit institut otcovské dovolené, zavést tzv. rodičovskou kvótu²⁶ a nebo doporučení MF zavést daňová zvýhodnění pro rodiče, kteří sdílejí péči o své děti, tj. kteří si co nejrovnoměrněji mezi sebe rodičovskou dovolenou rozdělí.
104. Doporučení reagují na základní zjištění zprávy „Sociální podmínky otcovství v ČR“, ve kterých se uvádí, že způsob, jakým muži pečují o své děti, není většinou jen výsledkem jejich volby, ale vyplývá do značné míry právě z podmínek a okolností daných společensky. Muži se tak méně aktivně podílejí na péči o své děti, což platí ještě více po rozvodu, aniž by tento fakt mohli sami snadno ovlivnit. Jako pozitivní vyhodnotila Pracovní skupina muži a rovnost žen a mužů mimo jiné tendenci k většímu zapojení mužů do každodenní péče o děti, větší společenské ocenění aktivního otcovství, častější benefity ze strany zaměstnavatelů a zaměstnavatelek vztahující se k péči o děti poskytované otcům, apod.
105. I v této oblasti jsou zástupkyně a zástupci neziskových organizací oslovováni a zapojováni do realizovaných projektů a do tvorby konkrétních opatření, která

---

²⁶ Tzn. možnost vystřídání rodičů během nepřenositelné části rodičovské v délce alespoň jednoho měsíce se zkrácením rodičovského příspěvku v příslušné výši v případě, že se druhý rodič rozhodne této možnosti nevyužít.

vznikají v rámci státní správy. MPSV se snaží některé z těchto organizací dlouhodobě finančně podporovat - jednou z nich je například „APERIO - Společnost pro zdravé rodičovství“, která slouží již od roku 2001 jako servisní organizace pro stávající a budoucí rodiče, zaměstnavatele a zaměstnavatelky, nebo organizace Liga otevřených mužů, jejíž zástupci jsou mimo jiné také členy zmíněné Pracovní skupiny muži a rovnost žen a mužů a členy Rady.

Čl. 6

Potírání obchodu s lidmi

106. ČR nadále zůstává zdrojovou, tranzitní a cílovou zemí pro obchod s lidmi za účelem sexuálního a pracovního vykořisťování. Zpráva o obchodování s lidmi v roce 2013 (*Trafficking in Person Report 2013*)²⁷ uvádí, že oběťmi sexuálního vykořisťování jsou zejména ženy ze Slovenska, Bulharska, Moldavska, Nigérie, Filipín, Rumunska, Ukrajiny, Vietnamu a ČR. Oběťmi pracovního vykořisťování se stávají ženy a muži z Bulharska, Filipín, Polska, Rumunska, Slovenska, Srí Lanky, Ukrajiny, Vietnamu a ČR.
107. Přes relativně nízký výskyt trestních řízení v oblasti obchodování s lidmi se ve sledovaném období tímto trestným činem zabýval i Nejvyšší soud a to v několika případech s důsledným zaměřením na to, že tato trestná činnost je vnímána jako výrazně společensky škodlivá. Tak např. v rozhodnutí sp. zn. 4 Tdo 366/2010 ze dne 14. 5. 2013 uvedl, že při stanovení prospěchu značného a velkého rozsahu u trestného činu obchodování s lidmi podle § 168 odst. 3 písm. c), resp. § 168 odst. 4 písm. b) trestního zákoníku je třeba vycházet z čistého zisku pachatele, kterého dosáhl touto trestnou činností a nelze do něj zahrnovat výdaje, které na spáchání trestné činnosti vynaložil. Přitom platí, že značný nebo velký rozsah nemusí pachatel získat, protože citované skutkové podstaty předpokládají tzv. specifický úmysl pachatele. V rozhodnutí sp. zn. 5 Tdo 160/2012 ze dne 28. 3. 2012 potom Nejvyšší soud důsledně rozlišil mezi trestnými činy kuplířství a obchodování s lidmi se zdůrazněním, že pachatel trestného činu obchodování s lidmi podle § 168 odst. 2, 3 trestního zákoníku koná vždy proti vůli poškozené osoby.

---

²⁷ Blíže viz *Trafficking in Persons Report 2013*. Dostupné na <http://www.state.gov/documents/organization/210738.pdf>

108. V roce 2013 bylo Policií ČR registrováno celkem 18 trestných činů obchodování s lidmi, přičemž 11 z nich bylo objasněno. V souvislosti s těmito trestnými činy bylo v roce 2013 obžalováno celkem 26 osob (z toho 6 žen). Odsouzeno bylo 5 osob, 4 z nich byl udělen trest odnětí svobody od 1 do 5 let a jedné z nich od 5 do 15 let. Vývoj trestných činů obchodování s lidmi v předchozím období sleduje následující tabulka:

Tabulka č. 6: Počty zjištěných/objasněných trestných činů obchodování s lidmi v letech 2008 – 2013

Počet Policií ČR zjištěných a objasněných trestných činů obchodování s lidmi²⁸	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Zjištěno	29	10	24	19	24	18
Objasněno	11	5	13	11	18	11
Vyšetřované a stíhané osoby	22	32	35	29	22	25

109. Dne 18. dubna 2012 vláda ČR schválila Národní strategii boje proti obchodování s lidmi v ČR na období 2012 – 2015. Navržená opatření jsou v souladu s úkoly stanovenými Konceptí boje proti organizovanému zločinu na období let 2011 – 2014, Strategií vlády ČR v boji proti korupci na období let 2011 a 2012 a Směrnicí Evropského parlamentu a Rady o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a ochraně obětí, kterým se zrušuje rámcové rozhodnutí 2002/629/SVV (EU/36/2011).
110. V rámci rozvoje systému prevence kriminality na republikové úrovni pokračuje Ministerstvo vnitra v realizaci projektu s názvem „Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi“ Program je určen pro cizince vykořisťované na území ČR a pro občany ČR vykořisťované v zahraničí anebo také na území ČR. Jeho cílem je poskytnout pravděpodobným obětem obchodování s lidmi podporu a náležitou ochranu na základě individuálního posouzení rizika. V roce 2013 bylo do tohoto programu zařazeno celkem 23 pravděpodobných obětí obchodování s lidmi z Rumunska, Slovenské republiky a ČR. Od roku 2003, kdy byl program zahájen, do něj bylo zařazeno celkem 143 obětí obchodování s lidmi.

²⁸ Blíže viz POLICIE ČR, Statistiky. Dostupné na <http://www.policie.cz/soubor/12-celkova-kriminalita-za-obdobi-od-01-01-2013-do-31-12-2013.aspx> .

111. V rámci MV byla také vytvořena Mezirezortní koordinační skupina pro oblast boje proti obchodování s lidmi, která byla zřízena na základě usnesení vlády ČR ze dne 20. srpna 2008 č. 1006. MV každoročně vydává Zprávu o stavu obchodování s lidmi v ČR za uplynulý rok. V červnu 2012 se uskutečnil v Praze mezinárodní seminář „Boj proti obchodu s lidmi za účelem pracovního vykořisťování – inspekce pracovišť, identifikace obětí, vyšetřování případů“ pořádaný MV a Mezinárodním centrem pro rozvoj migrační politiky za podpory nizozemského Ministerstva zahraničních věcí.
112. Organizace La Strada v dubnu 2013 ve spolupráci s MV uspořádala mezinárodní konferenci na téma obchodování s lidmi. Konference byla zaměřena na pracovní vykořisťování. Na konferenci mj. zaznělo, že jednou z hlavních překážek postihu obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování je nejasný výklad pojmů nucené práce a jiné formy vykořisťování. V září 2013 proběhl seminář s názvem „Role odborů v řešení problematiky obchodování s lidmi“, kterého se zúčastnili zástupci a zástupkyně nestátních neziskových organizací, odborů, inspektorátů práce, Ministerstva vnitra a Policie ČR. V prosinci 2013 zahájila organizace La Strada kampaň proti obchodu s lidmi a pracovnímu vykořisťování. Kampaň mj. obsahuje krátké video zaměřené na turisty, kteří přijíždějí do Prahy za sexuálními službami. Turisté jsou vyzýváni ke kontaktování organizace La Strada v případech podezření na sexuální vykořisťování.

Prostituce

113. Aktuálním tématem v ČR je otázka, zda a případně jak k fenoménu prostituce přistoupit. V roce 2013 pokračoval Magistrát hlavního města Prahy v přípravách zákona o regulaci prostituce, který navazuje na legislativní iniciativu z roku 2005. Zákon si vzal za cíl omezit rizika, která jsou s prostitucí spojena, jako například velká zdravotní a bezpečnostní rizika (choroby, loupeže, obchod s drogami a gamblerství), a narušení veřejného pořádku. Zastupitelstvo hlavního města Prahy předložilo Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR návrh zákona o regulaci prostituce a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o regulaci prostituce“) dne 30. ledna 2014.
114. Vláda ČR na své schůzi dne 26. února 2014 návrh zákona o regulaci prostituce projednala, posoudila a vyslovila s tímto návrhem zákona nesouhlas. Ve svém záporném stanovisku vláda ČR mimo jiné uvedla, že z poznatků vyplývajících z dlouhodobého vývoje pokusů o komplexní řešení problematiky prostituce

prostřednictvím její zákonné regulace vyplývá, že na řadu odborných otázek možného řešení regulace prostituce panovaly i v minulosti velmi rozdílné názory, a to jak při odborné diskuzi, tak i na půdě Parlamentu ČR při projednávání předchozích návrhů úpravy. S ohledem na mimořádnou společenskou citlivost tématu zastává vláda ČR názor, že případnému návrhu komplexní právní úpravy regulace prostituce musí předcházet široká politická, společenská a odborná diskuze o potřebě společnosti na řešení této otázky a přístupu státu k regulaci prostituce. Situace v daném případě vyžaduje mnohem širší záběr a analýzu názorů subjektů například z oblasti ochrany veřejného pořádku, zdravotnictví, sociálních záležitostí, jakož i měst a obcí. V rámci diskuze by měly být zvažovány rovněž otázky dopadu navrhované regulace do osobní integrity prostituujících se osob, jejich bezpečnosti, rovnosti mužů a žen, sociálních důsledků navrhované úpravy pro prostituující se osoby, jakož i jejich ochrany, včetně právní, zdravotní, sociální a psychologické poradenské služby. Dne 18. června 2014 proběhlo první čtení návrhu zákona o regulaci prostituce v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR a návrh byl postoupen Petičnímu výboru.

115. Jsme si vědomi, že případný další vývoj přípravy zákona k regulaci prostituce je třeba sledovat, neboť v některých případech může zákonná úprava značně negativně dopadat na osoby poskytující prostituci, což přispívá k jejich dalšímu sociálnímu vyloučení či ostrakizaci. U osob postižených mnohonásobnou diskriminací, jako například u romských žen či žen migrantek, toto platí dvojnásob. Případná přetrvávající stigmatizace prostituce v české společnosti navíc může narušovat motivaci osob zabývajících se prostitucí své postavení zveřejňovat či kontaktovat veřejné orgány v případech vykořisťování, násilí, apod. Ke stávající podobě návrhu zákona o regulaci prostituce se staví odmítavě také neziskový sektor.

Čl. 7

Účast žen na politickém a veřejném životě

116. Jak bylo uvedeno výše, zastoupení žen v politice a rozhodovacích pozicích zůstává poměrně nízké. Za účelem podpory vyrovnaného zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích ve státní správě obsahují každoročně přijímané Priority, mj. pravidelný úkol podporovat vyrovnané zastoupení žen a mužů ve vedoucích pozicích orgánů státní správy a obchodních společností s většinovým majetkovým podílem státu.

117. Koncem roku 2013 zahájilo Oddělení rovnosti žen a mužů realizaci projektu s názvem „Příprava Akčního plánu pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích a dalších souvisejících opatření“, který je financován z programu Evropské komise PROGRESS. Hlavním cílem výše zmíněného projektu je příprava Akčního plánu pro podporu vyrovnaného zastoupení žen a mužů v politice a rozhodovacích pozicích (dále jako „Akční plán pro vyrovnané zastoupení“), který bude představovat soubor nástrojů a procesů napomáhajících vyrovnanému zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích v ČR. Součástí projektu je několik workshopů na dané téma s českými i zahraničními expertkami a experty, konference, ale také analýza stávající situace systému zařízení péče o děti předškolního věku. Cílem projektu je také prohloubení odborné i mediální diskuse o vyrovnaném zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích, tvorba komplexního plánu vedoucího ke zlepšení v této oblasti a s tím související lepší harmonizaci pracovního a rodinného života, přičemž výsledný Akční plán pro vyrovnané zastoupení bude následně předložen vládě ČR. Projekt bude realizován do března 2015 a jeho celková alokace činí 128 635 EUR.
118. Výbor Rady pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice a rozhodovacích pozicích spolu s Radou schválil v roce 2013 podnět k přijetí „Strategie +1“, jakožto opatření směřujícího k odstraňování překážek a k vytváření podmínek pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích státní správy. Cílem tohoto podnětu je, aby vláda ČR uložila jednotlivým ministerstvům a dalším ústředním orgánům státní správy, aby v rámci své organizační struktury a v rámci organizační struktury obchodních společností, v nichž mají většinovou majetkovou účast, přijaly a dodržovaly strategii, jejímž výsledkem bude v každém kalendářním roce zvýšení počtu méně zastoupeného pohlaví na dané úrovni vedení nebo v daném vedoucím kolektivu o jednu/jednoho, až do podílu alespoň 40 % jak žen, tak mužů. Ministerstva a další ústřední orgány státní správy by také měly jedenkrát za rok vládu ČR informovat o přijatých opatřeních a naplňování „Strategie +1“, a to prostřednictvím vyhodnocování Aktualizovaných opatření. Výsledkem aplikace „Strategie +1“ by měla být pestřejší a lépe fungující státní správa, která dokáže adekvátně reagovat na potřeby všech občanů a občanek. V současnosti oddělení rovnosti žen a mužů připravuje předložení podnětu „Strategie +1“ vládě ČR.

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR

119. Co se týče zastoupení žen na kandidátních listinách ve srovnání s minulými volebními roky i nadále pokračuje mírný klesající trend, přičemž v roce 2013 bylo zastoupení žen na kandidátních listinách pouhých 26,9 %. Z analýzy nevládní organizace Fórum 50 % vyplývá, že z celkového počtu 24 kandidujících subjektů nominovala nejvíce žen Suverenita – Strana zdravého rozumu, a to celých 66,5 %. Naopak žádná žena nekandidovala za Romskou demokratickou stranu – ta se však voleb účastnila jen ve dvou krajích ČR. Ze stran kandidujících celostátně vyslali do voleb nejméně žen Svobodní – 12 %. Nejvyváženější kandidátní listiny z hlediska zastoupení žen a mužů měla Změna, za níž celostátně kandidovalo 48,8 % žen a 51,2 % mužů. Změna byla také jediným kandidujícím subjektem, který nominoval 7 lídryň, tj. žena vedla kandidátku přesně v polovině krajů.
120. Tři strany, které byly před volbami zastoupeny v Poslanecké sněmovně, nominovaly na své kandidátní listiny méně žen než v předchozích volbách. K nejvýraznějšímu propadu došlo v případě TOP 09, která nominovala do voleb celkově 18 % žen, což je o 6 procentních bodů méně než v předchozích volbách. K poklesu zastoupení žen došlo i obecně na předních místech kandidátek (z 24 % na 17 % v první pětici a z 24 % na 22 % v první desítce). Méně žen nominovala i KSČM – 28 % oproti 30 % a ČSSD 24,5 % oproti 25 %.
121. Ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 2013 bylo zvoleno celkem 39 poslankyň. Zastoupení žen v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR se oproti minulému období snížilo z 22 % na 19,5 %. Z analýzy nevládní organizace Fórum 50 % dále vyplývá, že ke snížení zastoupení žen v Poslanecké sněmovně přispěla skutečnost, že 3 strany, které byly zastoupeny v Poslanecké sněmovně v předešlém období a zároveň měly šanci na překročení 5% hranice, nominovaly na kandidátních listinách méně žen než v předchozích volbách.²⁹ Analýza dále ukázala, že vyrovnané zastoupení žen a mužů na kandidátních listinách měly pouze Strana zelených a hnutí Změna.³⁰ V míře zastoupení žen v dolních komorách

---

²⁹ Blíže viz Fórum 50 %: Analýzy výsledků voleb do PS ČR 2013. Dostupné na: <http://padesatprocent.cz/cz/zeny-v-politice/cz/zeny-v-politice/poslanecka-snemovna/analyza-snemovna-2013>.

³⁰ Blíže viz Fórum 50 %: Analýzy výsledků voleb do PS ČR 2013. Dostupné na: <http://padesatprocent.cz/cz/zeny-v-politice/cz/zeny-v-politice/poslanecka-snemovna/analyza-snemovna-2013>.

parlamentů se tak ČR nadále pohybuje pod průměrem EU, který v roce 2013 tvořil 27 %.³¹

Prezidentské volby

122. V ČR proběhla v roce 2013 historicky první přímá volba prezidenta. Celkový počet kandidátek a kandidátů³² do prvního kola prezidentských voleb byl 9, z toho 3 ženy a 6 mužů, procentuálně vyjádřená míra zastoupení žen tedy odpovídala zhruba 33 %. Do druhého kola postoupili pouze dva mužští kandidáti – Miloš Zeman (následně zvolený prezident) a Karel Schwarzenberg. Přes poměrně nízký počet kandidujících žen lze v rámci prezidentských voleb pozitivně hodnotit skutečnost, že se otevřela společenská a mediální diskuze o možném zvolení ženy prezidentkou ČR a také o zastoupení žen v politice obecně.

Státní správa

123. Z hlediska zastoupení žen v rozhodovacích pozicích v rámci státní správy nedošlo v roce 2013 k výraznějším změnám a jednotlivé resorty nadále vykazovaly vysokou míru vertikální segregace dle pohlaví. V průběhu roku 2013 zasedaly v 16 členné vládě premiéra Petra Nečase jen 3 ženy, což odpovídá 18,8 % zastoupení žen v kabinetu. Po demisi premiéra Petra Nečase v červnu roku 2013 byl prezidentem republiky pověřen k sestavení nového kabinetu Jiří Rusnok, v jehož 15 členné vládě zasedala pouze jedna žena, což odpovídá pouze 6,7 % zastoupení žen v kabinetu. V současné vládě ČR zasedají 3 ministryně, které jsou v čele resortů MPSV, MSp, MMR, což odpovídá 17,6% zastoupení žen v kabinetu.
124. Na úrovni náměstků a náměstkyň ministrů a ministryň bylo ke konci prosince 2013 zastoupeno celkem 13 žen z celkového počtu 92, což odpovídá 14,1% zastoupení žen. I v roce 2013, stejně jako v roce předešlém, platilo pravidlo, že směrem dolů v hierarchii rozhodovacích pozic ve státní správě relativní zastoupení žen roste – zastoupení žen na úrovni ředitelky a ředitelů odborů bylo 147 žen z celkového počtu 434, což odpovídá 33,9 % zastoupení žen, a na úrovni vedoucích oddělení působilo

---

³¹ Blíže viz European Commission: Women and Men in Leadership Positions in the European Union 2013. str. 20. Dostupné na: http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/gender_balance_decision_making/131011_women_men_leadership_en.pdf.

³² Tento počet je bez započítání kandidátů a kandidátky bez potřebné podpory občanů, poslanců či senátorů a kandidátů vyřazených po kontrole podpisů Ministerstvem vnitra.

celkem 445 žen z celkového počtu 1 052, což představuje 42,3 % zastoupení žen na této úrovni vedení. Co se týče zastoupení žen v rozhodovacích pozicích na jednotlivých ministerstvech, došlo oproti loňskému roku v každé výše uvedené úrovni vedení k mírnému několika procentnímu nárůstu. Příloha č. 1 ukazuje zastoupení žen a mužů v rámci jednotlivých pozic ministerských pracovišť.

Justice

125. Celkové procentní zastoupení soudkyň na všech úrovních soudů činí 61 %. Celkové procentní zastoupení soudkyň ve vedoucích funkcích na všech úrovních soudů činí již jen 46 %. Přestože většinu ze soudců a soudkyň tvoří ženy, je možné v rámci českého soudnictví identifikovat přetrvávající vysokou míru vertikální genderové segregace.
126. Nejvíce jsou ženy-soudkyně zastoupeny na okresních soudech (65 %), na krajských soudech jejich zastoupení klesá na 58 % a na vrchních soudech na 47 %. Na úrovni Nejvyššího soudu jsou ženy-soudkyně zastoupeny jen z 23 % a na úrovni Nejvyššího správního soudu je to 43 %.
127. Z celkového počtu 1 238 státních zástupců a zástupkyň bylo v roce 2013 celých 53 % žen. Počet státních zástupkyň dlouhodobě odpovídá počtu státních zástupců, a lze tak zhodnotit poměrové zastoupení obou pohlaví jako vyrovnané. Celkové procentní zastoupení státních zástupkyň ve vedoucích funkcích na všech úrovních státních zastupitelství činí 50 %.³³

Obchodní společnosti

128. V roce 2012 se na otázku podpory vyrovnaného zastoupení žen a mužů ve vedení obchodních společností zaměřila zejména Evropská komise, která vypracovala návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o zlepšení genderové vyváženosti mezi členy dozorčí rady/nevýkonnými členy správní rady společností kotovaných na burzách a o souvisejících opatřeních (dále jako „Návrh směrnice o genderové vyváženosti“). Při projednávání Návrhu směrnice o genderové vyváženosti v roce 2013 zastávala vláda ČR negativní stanovisko k tomuto návrhu. V roce 2013 přijal Výbor Rady pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice a rozhodovacích pozicích usnesení, ve kterém vyzval vládu ČR k přehodnocení její dosavadní pozice vůči návrhu. Stejně

---

³³ Údaje o početním zastoupení soudkyň /soudců a státních zástupkyň/státních zástupců jsou zpracovány ke dni 1. 11. 2013.

usnesení přijala dne 26. srpna 2014 Rada. K dílčímu pozitivnímu vývoji v oblasti vyrovnaného zastoupení žen a mužů ve vedení obchodních společností dle dat Evropské komise i v zastoupení žen ve správních a dozorčích radách největších českých obchodních společností obchodovatelných na burze sice dochází - od roku 2010 do roku 2013 došlo k nárůstu o 6,2 procentních bodů na současných 18,4 %, stále ale není možné tento stav označit za uspokojivý.

129. Přestože ženy tvoří většinu absolventů a absolventek vysokých škol, včetně ekonomicky zaměřených, zůstávají výrazně podreprezentovány ve vedení obchodních společností. Dle mnoha ukazatelů a metodologií se míra zastoupení žen ve vedení podniků v ČR pohybuje mezi 7 a 17 %. Společnost McKinsey&Company v dubnu 2012 zpracovala studii s názvem „Využití plného potenciálu žen v české ekonomice“³⁴, podle které tvoří podíl žen v rámci vrcholného managementu sledovaných společností pouze 17 %.
130. Dne 26. dubna 2013 uspořádalo MPSV ve spolupráci s platformou Byznys pro společnost³⁵ kulatý stůl k otázce podpory vyššího zastoupení žen v rozhodovacích pozicích v oblasti byznysu za účasti nejvyšších představitelů a představitelk významných obchodních společností působících v ČR. Na setkání proběhla diskuze o zastoupení žen ve vedení obchodních společností v ČR v návaznosti na návrh směrnice o genderové vyváženosti.

Čl. 8

Ve sledovaném období nedošlo k žádným změnám.

Čl. 9

Ve sledovaném období nedošlo k žádným změnám.

---

³⁴ Bláže viz McKinsey&Company: Využití plného potenciálu žen v české ekonomice. Dostupné na http://flexipraca.sk/public/files/download/women_matter_cj.pdf.

³⁵ Byznys pro společnost je největší odborná platforma firem pro sdílení a šíření principů společenské odpovědnosti firem (CSR) a udržitelného podnikání v ČR. Jednou z oblastí zájmu této platformy je podpora diverzity ve firmách – za tímto účelem byl v roce 2013 vytvořen návrh na *Memorandum diverzita 13+* o podpoře rovných příležitostí na pracovním trhu a aktivním uplatňování principu genderové vyváženosti, ke kterému se připojila řada významných firem. Více viz <http://www.byznysprospolecnost.cz/diverzita-2013-.html>.

Čl. 10

Rovnost žen a mužů ve vzdělávání

131. ČR nedělá rozdíly na základě pohlaví nebo jiného důvodu při zařazování do vzdělávacího systému, včetně kurzů v rámci celoživotního vzdělání. V ČR není využívána oddělená forma výuky pro chlapce a dívky. Při udělování schvalovacích doložek učebnicím jsou uplatňována pravidla pro recenzní posudky zohledňující genderově vyvážený přístup v procesu přípravy učebnic. Ukazuje se, že z hlediska dosažené výše vzdělání mají ženy stále lepší postavení, a to nejen ve srovnání s minulostí, i v současnosti dosahují vyšší úrovně vzdělání než muži. Jednotlivé úrovně českého vzdělávacího systému vykazují poměrně vysokou míru vertikální a horizontální genderové segregace. Nejvýraznější genderová segregace vyučujících se projevuje v rámci předškolního vzdělávání, kde naprostou většinu učitelů a učitelek v školkách tvoří ženy. Ve školním roce 2011/2012 tvořily ženy 99,65 % ze všech učitelek a učitelů školek. Počet mužů-učitelů ve školkách ve školním roce 2011/2012 v přepočtu na plné úvazky tvořil pouze 92, přičemž počet žen-učitelek ve školkách byl ve stejném školním roce 26 780. Obdobně ženy tvoří 84 % všech učitelů a učitelek na základních školách (více viz tabulka č. 1 v příloze zprávy). Kromě nízkého finančního ohodnocení či nízké společenské prestiže zde působí také genderové stereotypy, mj. pokud jde o vhodnost učitelské profese pro muže.
132. Přes vysokou míru feminizace českého školství platí, že muži častěji než ženy (s ohledem na jejich zastoupení mezi pedagogickým personálem) vykonávají řídicí pozice. Přestože zastoupení mužů mezi pedagogickými pracovníky a pracovníci na úrovni základních škol je 14,9 %, jejich zastoupení mezi řídicími pracovníky a pracovníci na stejné úrovni je 35 %. Obdobně platí, že většinu z řídicích pracovníků a pracovníc (58,1 %) na úrovni středních škol tvoří muži, zatímco jejich zastoupení mezi pedagogickým personálem na této úrovni je jen 35,3 %.
133. Vysoká míra horizontální segregace dle pohlaví rovněž přetrvává mezi studujícími osobami. Ve školním roce 2012/2013 studovalo na středních školách zakončovaných maturitní zkouškou zaměřených na technické obory celkem 9 504 dívek, což odpovídá 15,3 % všech studentů a studentek technických oborů středních škol. Střední školy zakončované maturitní zkouškou zaměřené na společenské vědy studovalo ve školním roce 2012/2013 celkem 87 521 dívek, tedy 68,3 % ze všech studujících těchto oborů. Obdobná míra genderové segregace panuje na vysokých

školách. Na technicko-vědních oborech vysokých škol výrazně převažují muži (72 %), zatímco mezi studentkami a studenty humanitních a společenských věd (66 %) a ekonomických věd (61 %) převažují ženy. Nejvýraznější míra genderové segregace panuje na pedagogických oborech, kde zastoupení studujících žen dosahuje 80 %.³⁶

134. Jak již bylo uvedeno, v ČR trvale roste zastoupení žen na všech úrovních vysokoškolského studia. V roce 2011 tvořily ženy 60,2 % z celkového počtu studujících magisterských studijních programů a 40,6 % z celkového počtu studujících doktorského studijního programu. Vysoký a stále rostoucí podíl vzdělaných žen se však během posledního desetiletí nepromítl do zastoupení žen ve výzkumu. Zatímco podíl studentek magisterského studijního programu v technických vědách stoupl od roku 2001 do roku 2011 o 10,7 p. b. (na 31,8 %) a podíl žen v doktorských studijních programech narostl o 4,1 p. b. (na 25,7 %), zastoupení žen mezi výzkumníky v této oblasti naopak od roku 2001 kleslo o 3,7 p. b. (na 13,1 %). Až na nárůst podílu žen v lékařských vědách, kde je zastoupení žen mezi výzkumníky nejvyšší a dosahuje 50,2 %, vývoj zastoupení žen v ostatních oborech buďto stagnuje, nebo klesá.³⁷
135. Podíl žen mezi profesory a profesorkami a docenty a docentkami mírně narůstá. Mezi profesory v roce 2011 působilo 14,2 % žen (tj. nárůst o 5,5 procentních bodů od roku 2001) a mezi docenty 24,2 % žen (nárůst o 3 procentní body). Dalším příkladem může být podprezentovanost žen ve vedení státních a veřejných vysokých škol – na pozici rektorů a rektorek bylo zastoupení žen jen 4,2 %, na pozici členů a členek vědecké rady 14,2 % a na úrovni akademických senátů 26,3 %.³⁸
136. V letech 2008 – 2015 podporuje MŠMT realizaci projektu Sociologického ústavu Akademie věd s názvem „Národní kontaktní centrum - ženy a věda“ (dále jen „NKC-ŽV“). NKC-ŽV usiluje o podporu rovnosti žen a mužů v rámci české vědy, o nastavení nediskriminačních grantových pravidel, o zvýšení počtu žen ve vědeckých a rozhodovacích pozicích či o zviditelnění žen-vědkyň. Za tímto účelem mj. NKC-ŽV ve spolupráci s MŠMT od roku 2009 každoročně vyhlašuje cenu Milady Paulové

---

³⁶ Blíže viz ČSÚ, Zaostřeno na ženy a muže 2013; dostupné na: http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/kapitola/1413-13-r_2013-13

³⁷ Blíže viz Tenglerová, H. Postavení žen v české vědě. Monitorovací zpráva za rok 2011 [online] [cit. 2014-25-09] URL: <http://www.zenyaveda.cz/files/postaveni-zen-v-ceske-vede-2011-zlom-final-www.pdf>.

³⁸ Blíže viz tamtéž

pro úspěšné vědkyně. NKC-ŽV také pořádá mentoringový program s cílem přilákat dívky ke studiu na vysoké škole v oblasti přírodních a technických věd.

137. V roce 2013 vyšla pravidelná publikace NKC-ŽV s názvem Postavení žen v české vědě: Monitorovací zpráva za rok 2012 (dále jako „Monitorovací zpráva“). Z Monitorovací zprávy mj. vyplynulo, že zastoupení žen mezi výzkumníky a výzkumnicemi bylo v roce 2012 nejnižší od roku 2001 – v roce 2012 v české vědě mezi výzkumníky a výzkumnicemi pracovalo jen 27,4 % žen.³⁹ Zatímco tedy zastoupení žen mezi studujícími vysokých škol postupně roste a převyšuje zastoupení mužů, tak zastoupení žen ve vědě se spíše snižuje. Zásadní nedostatek žen je dle Monitorovací zprávy v rozhodovacích pozicích výzkumu a vysokého školství a mezi profesory a profesorkami a docenty a docentkami. Zastoupení žen v rozhodovacích orgánech nejvýznamnějších výzkumných institucí a institucí vědních politik dosáhlo v roce 2012 jen 14,3 %, mezi profesory na vysokých školách bylo 14,9 % žen a mezi docenty 25,7 %.
138. V září 2013 proto byla schválena Střednědobá koncepce podpory genderové rovnosti v gesci MŠMT, která si klade mj. následující cíle: vytvoření právního a politického prostředí k zajištění genderové rovnosti ve vědě a výzkumu, podporu genderové rovnosti v profesním uplatnění ve vědě a výzkumu, dosažení alespoň 40 % zastoupení obou pohlaví v rozhodovacích pozicích a zahrnutí perspektivy rovnosti žen a mužů do tvorby vědecké znalosti a inovací.
139. S rovností žen a mužů ve vědě úzce souvisí i nastavení pravidel Grantové agentury ČR (dále jako „GAČR“) pro přidělování finanční podpory na vědecké projekty z veřejných prostředků. V roce 2013 řešil VOP podnět NKC-ŽV, které namítalo diskriminační nastavení pravidel pro přerušení práce na postdoktorálním grantovém projektu (viz odst. 32). NKC-ŽV mj. poukázalo na fakt, že postdoktorální granty mohou být uděleny pouze jednou. Pokud výzkumná pracovnice otěhotní a udělený grant se z tohoto důvodu nerealizuje, nemá možnost se soutěže znovu účastnit. NKC-ŽV dále poukázalo na nepružné nastavení podmínek pro přerušení práce na grantových projektech, kdy žádosti o toto přerušení je možné podávat pouze ke dvěma fixně stanoveným termínům (k 1. lednu a 1. červnu kalendářního roku).

---

³⁹ Blíže viz Tenglerová, H. 2014. Monitorovací zpráva za rok 2012. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. Dostupné na: <http://www.zenyaveda.cz/files/monitorovaci-zprava2012.pdf>

Toto nastavení není příznivé pro matky (resp. rodiče), neboť termín zahájení čerpání mateřské (resp. rodičovské) nelze předem fixně stanovit a zpravidla tak nastávají situace, kdy je nezbytné grantový projekt přerušit před zahájením čerpání mateřské či rodičovské. Tím dochází mj. k tomu, že řešitelky a řešitelé mohou být zkráceni na výpočtu dávek peněžité pomoci v mateřství. VOP ve svém stanovisku mj. konstatoval, že pokud by dopady zdánlivě neutrálně nastavených pravidel pro přerušení postdoktorského grantového projektu byly takové, že by mohly znevýhodňovat z důvodu rodičovství, byla by tím naplněna podstata nepřímé diskriminace. VOP proto z důvodu možné nepřímé diskriminace na základě pohlaví GAČR doporučil změnit pravidla pro přerušení práce na postdoktorském grantu z důvodu těhotenství a rodičovství.⁴⁰ Tímto doporučením by se měla GAČR v budoucnu zabývat.

140. S cílem motivovat dívky ke studiu informačních technologií uspořádala Fakulta informačních technologií Vysokého učení technického v Brně již šestý ročník letní školy s názvem „FIT sluší dívkám“. Součástí letní školy byla i beseda s několika ženami, které spojily svůj profesní život s informačními technologiemi. Zúčastněné dívky si s nimi měly možnost popovídat, jak se mohou v IT uplatnit a čeho zde lze dosáhnout nebo o tom, jak lze v IT skloubit kariéru se soukromým a rodinným životem.

Čl. 11

Opatření k odstranění diskriminace žen na trhu práce

141. V rámci aktivní politiky zaměstnanosti jsou podporovány zkrácené pracovní úvazky prostřednictvím nástroje „Společensky účelná pracovní místa“. V rámci tohoto nástroje jsou zaměstnavatelům a zaměstnavatelkám refundovány mzdové náklady. V případě přijetí uchazeček/uchazečů o zaměstnání na zkrácený pracovní úvazek je zaměstnavatel či zaměstnavatelka bonifikována oproti situaci, když by přijala uchazečku/uchazeče o zaměstnání na plný pracovní úvazek. O této možnosti byly zaměstnavatelé a zaměstnavatelky prostřednictvím ÚP ČR informovány. V rámci tohoto opatření bylo od března 2013 do konce června 2014 na zkrácené pracovní úvazky umístěno 4 300 uchazeček a uchazečů o zaměstnání.

---

⁴⁰ Blíže viz VOP: Závěrečná zpráva o výsledku šetření. Dostupné na: http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/DISKRIMINACE/Kauzy/prace/81-2012-DIS-ZO-ZZ.pdf

142. Pro období 2014 až 2020 je v rámci ESF připravován další operační program (s názvem „Operační program Zaměstnanost“), který je mimo jiné cíleně zaměřen na oblast rovnosti žen a mužů. Oddělení rovnosti žen a mužů je aktivní ve zprostředkovávání informací o tomto programu mezi resorty, aby bylo prostředků na optimalizaci institucionálního zabezpečení rovnosti žen a mužů maximálně efektivně využito.
143. Na sladování pracovního a rodinného života se zaměřila také například kampaň MPSV „Audit rodina a zaměstnání“. Jednalo se o projekt realizovaný v letech 2011 až 2014, do kterého se zapojilo osm obchodních společností, tři zástupci samosprávy, tři neziskové a jedna příspěvková organizace. Hlavním cílem auditu byl rozvoj a optimalizace prorodinně orientované personální kultury a zahájení diskuze vedoucí k tvorbě opatření napomáhajících harmonizaci rodiny a profese. Přínosem pak bylo zvýšení motivovanosti zaměstnaných a podpora ekonomických zájmů příslušné společnosti/organizace. V oblasti sladování pracovního a rodinného života je tak snahou podporovat zaměstnavatele/zaměstnavatelky, aby hráli aktivnější roli při nabízení různých typů opatření. Zásadní je také podpora sociálního dialogu a kolektivního vyjednávání, které přispívají k podpoře rovnosti žen a mužů na trhu práce.
144. Dohled nad dodržováním práva na rovné zacházení, včetně práva na stejnou odměnu za stejnou práci nebo práci stejné hodnoty, provádí orgány inspekce práce. O počtu provedených kontrol a udělených pokut více viz odst. 34.
145. Statistický údaj Eurostatu týkající se výše gender pay gapu v ČR za rok 2011 je 21,6 %. Oproti předchozímu měření z roku 2010 zde došlo k poklesu z 25,5 %, došlo tedy ke snížení o 3,9 p.b. Průměrný gender pay gap v celé EU je nadále nižší, a to 16,2 %. ČR se však oproti předchozímu období posunula z druhého nejvyššího rozdílu v odměňování žen a mužů na místo čtvrté za Estonsko, Rakousko a Německo.⁴¹
146. V roce 2014 proběhl již pátý ročník mezinárodní akce „Equal pay day“, tj. Dne rovnosti platů žen a mužů, kterou v ČR, obdobně jako i v jiných zemích, pořádá nevládní organizace „Business and Professional Women Praha“. V rámci těchto akcí mají návštěvnice například možnost zúčastnit se odborné konference, setkat se

---

⁴¹ Přehled The situation in the EU – Gender Pay Gap 2012 je dostupný na: http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/gender-pay-gap/situation-europe/index_en.htm

s úspěšnými manažerkami a podnikatelkami z různých oborů a využít tzv. mentoring. Poslední ročník byl finančně podpořen MPSV.

147. K průběžným aktivitám dochází také ze strany neziskového sektoru. Příkladem je nezisková organizace „Gender Studies“, které byla též v roce 2014 podpořena z dotačního programu, který zřídilo MPSV přímo za účelem podpory veřejně účelných aktivit nestátních neziskových organizací zabývajících se rovností žen a mužů (odst. 27). Organizace slouží mimo jiné jako informační centrum v oblasti diskriminace na trhu práce a vyvíjí celou řadu aktivit směrem k veřejnosti.
148. Odstraňování diskriminace na základě pohlaví a podpoře rovnosti žen a mužů se intenzivně věnují také sociální partneři. V tomto kontextu lze zmínit zejména aktivity Výboru Českomoravské konfederace odborových svazů pro rovné příležitosti, který v roce 2013 vydal novou verzi propagačního letáku, jehož cílem je povzbudit zaměstnance a zaměstnankyně, aby upozorňovali na diskriminační praktiky na pracovišti a bránili se proti nim.
149. ČSÚ provádí od prosince 1992 výběrové šetření pracovních sil. Důležitým kritériem ve vztahu ke sladování pracovního, soukromého a rodinného života jsou údaje týkající se odpracovaných hodin v týdnu. Průměrný týdenní počet obvykle odpracovaných hodin je 40,8. Muži obvykle odpracují 42,3 hodin v týdnu (z toho v rámci plné pracovní doby je to 43,0 hodin a v rámci kratší pracovní doby 21,2 hodin), zatímco ženy 38,8 hodin v týdnu (z toho v rámci plné pracovní doby 40,7 hodin a v rámci kratší pracovní doby 21,3 hodin).⁴² Dle téhož výběrového šetření pracuje na kratší pracovní dobu 70,4 % žen z celkového počtu osob pracujících na kratší pracovní dobu. Nejčastěji pracují ženy na zkrácený úvazek ve věkové skupině mezi 30. a 44. rokem, což je shodné s muži. Odvětví, kde je nejvíce osob pracujících na částečný úvazek, je velkoobchod, maloobchod a opravy motorových vozidel a dále oblast práce ve službách a prodeji. Tyto oblasti jsou shodné pro muže i pro ženy.
150. Zákoník práce umožňuje sjednat mezi zaměstnaným a zaměstnávajícím řadu flexibilních forem práce, např.: kratší pracovní dobu a jinou vhodnou úpravu pracovní doby; pružnou pracovní dobu; práci z domova částečně nebo úplně (homeworking); práci na dálku (distanční spolupráce, teleworking); dohody o pracích konaných mimo

---

⁴² Zaměstnanost a nezaměstnanost podle Výběrového šetření pracovních sil za rok 2012 je dostupný na: <http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/p/3115-13>

pracovní poměr, tj. dohoda o provedení práce a dohoda o pracovní činnosti; konto pracovní doby; či sdílení jednoho pracovního místa více zaměstnanci.

151. V ČR jsou obecně částečné úvazky využívány méně než v ostatních zemích EU, nesmíme však zapomínat na to, že částečné úvazky nejsou jedinou variantou flexibilních forem práce. Ze zahraničních zjištění se dovozuje, že vysoká míra částečných úvazků má negativní dopad na rozdíl v odměňování žen a mužů. Je třeba se proto vydat spíše cestou obecné podpory větší flexibility, ale zároveň stability pracovního trhu, než se pouze zaměřovat na částečné úvazky.
152. V rámci projektů financovaných z programů ESF je zavádění flexibilních forem práce standardně podporovanou činností. Podporováno je zejména zavádění flexibilních forem organizace práce a jejich ověřování v praxi; rozvoj vzdělávání a motivace zaměstnavatelů a zaměstnavatelek v oblasti rovnosti žen a mužů a sladování pracovního a rodinného života, zvyšování povědomí o významu opatření ke sladění pracovního a rodinného života a o významu flexibilních forem organizace práce.
153. ČSÚ sleduje také míru ekonomické aktivity žen na venkově. Například v roce 2012 byla ekonomická aktivita žen na venkově nižší než aktivita mužů na venkově (42,4 % ku 56,9 %) a také míra nezaměstnanosti žen na venkově byla ve stejném roce vyšší než míra nezaměstnanosti mužů na venkově (8,8 % ku 5,9 %).⁴³ To je možné si vysvětlit tím, že v místech s hůře dostupnou prací jsou to tradičně muži, kdo se snaží finančně zabezpečit rodinu a kdo vzhledem k charakteru některých oblastí (industriální a agrární průmysl) spíše najdou zaměstnání. Více o ženách na venkově viz čl. 14.
154. Ty, kdo jsou pravděpodobně ohroženy vícenásobnou diskriminací, jsou romské ženy a cizinky žijící v ČR. Jak vyplývá ze statistických odhadů Úřadu vlády ČR, z celkového počtu romských uchazečů a uchazeček o práci tvořilo 52,2 % žen (24 979). Přehled způsobů účasti romských žen v nástrojích a opatřeních aktivní politiky zaměstnanosti je uveden v následující tabulce:

---

⁴³Bliže viz ČSÚ, *Zaostřeny na ženy a muže 2013*. 2013. [online] [cit. 2014-03-07] URL: [http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/6D0027D654/\\$File/1413134437.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/6D0027D654/$File/1413134437.pdf)

Tabulka č. 7 - Odhadovaný počet Romek a Romů účastnících se aktivní politiky zaměstnanosti v roce 2012

	Rekvalifikace	Veřejně prospěšné práce	Společensky účelná pracovní místa	Poradenské programy	Ostatní nástroje	Individuální akční plány
Počet romských uchazečů a uchazeček	643	1 643	233	2 096	628	16 985
Z toho žen	265	598	97	908	276	8 364
Podíl na zařazených do aktivní politiky zaměstnanosti	9%	23,14%	3,28%	29,52%	8,84%	-
Podíl na všech evidovaných	1,34 %	3,43%	0,48%	4,37%	1,31%	35,45%

	Celkem	Muži	Ženy	Muži v %	Ženy v %
Počet evidovaných romských uchazečů a uchazeček o zaměstnání	47 854	22 875	24 979	47,8	52,2
Počet uzavřených individuálních akčních plánů	16 985	8 621	8 364	50,8	49,2
Počet účastníků a účastnic veřejně prospěšných prací	1 643	1 045	598	63,6	36,4
Počet zaměstnanců a zaměstnankyň společensky účelných pracovních míst	233	136	97	58,4	41,6
Počet účastníků a účastnic rekvalifikačních programů	643	378	265	58,8	41,2
Počet účastníků a účastnic ostatních nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti	628	352	276	56	44
Počet účastníků a účastnic poradenských programů	2 096	1 188	908	56,7	43,3
Počet účastníků a účastnic v regionálních individuálních projektech	1 460	838	622	57,4	42,6

Úspěšnost umístěných romských uchazečů a uchazeček v rámci jednotlivých segmentů trhů práce

	Podíl z celkového počtu uchazečů a uchazeček		Primární trh práce		Sekundární trh práce	
Celkem	11,4%	5 468	57,7%	3 143	42,3%	2 325
Muži	64,8%	3 544	65,6%	2 063	63,7%	1 481
Ženy	35,2%	1 924	34,4%	1 080	36,3%	844

Zdroj: Úřad vlády, kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny

155. Problematika zaměstnávání romských žen a také žen migrantek je úzce propojena s otázkou pracovních agentur. Dle zprávy „Trafficking in Persons Report“ za rok

2013⁴⁴, kterou každoročně vydává vláda USA a která je významným diplomatickým nástrojem zapojení ostatních vlád do boje proti obchodování s lidmi, jsou agentury práce hlavním zdrojem obchodování s lidmi v ČR. Výše zmíněná zpráva však také uvádí, že vláda ČR plně odpovídá požadavkům na minimální standardy v oblasti eliminace obchodování s lidmi. Zpráva kladně hodnotí zejména přijetí nových zákonů a předpisů v oblasti obchodování s lidmi, vládní regulaci fungování agentur práce a zavedení trestní odpovědnosti právnických osob, navýšení finančních prostředků poskytovaných nestátním neziskovým organizacím poskytujícím sociální služby obětem obchodování s lidmi.

156. Agenda migrace a integrace cizinců a cizinek je v současné době především v gesci MV (od července 2008 byla z rozhodnutí vlády převedena agenda spojená s koordinací politiky integrace cizinců a cizinek z MPSV na MV), a aktivně zde působí také řada nestátních neziskových organizací, které nabízí informace a v rámci svých programů a školení také konkrétní nástroje k úspěšnější integraci.
157. Podobně jako u koncepčních „Priorit a postupů vlády při prosazování rovných příležitostí žen a mužů“, byla v roce 2000 přijata „Koncepce integrace cizinců“ (dále jako „Koncepce“), která vzešla z MV a od svého vzniku počítá také se zapojením dalších resortů a partnerů, zejména z oblasti neziskového sektoru. Koncepce reaguje na skutečnost, že integrace cizinců a cizinek je komplexní problematikou, která se dotýká mnoha oblastí. V roce 2011 byla vládou ČR přijata aktualizovaná „Koncepce integrace cizinců – Společné soužití“. Zprávy o realizaci Koncepce jsou každoročně předkládány vládě ČR a každoročně je vládou ČR schvalován nový postup při realizaci Koncepce na další rok. Agenda migrace je také provázána s „Národní strategií boje proti obchodování s lidmi v České republice na období 2012 – 2015“.
158. Výbor Rady pro institucionální zabezpečení rovných příležitostí žen a mužů, Rada vlády ČR pro lidská práva, VOP i organizace z neziskového sektoru se v letech 2012 – 2014 zabývaly otázkou zdravotního pojištění migrantek a migrantů žijících na území ČR. Největším problémem současného systému pojištění migrantek a migrantů legálně pobývajících na území ČR po dobu delší 90 dní je vyloučení některých skupin ze systému veřejného zdravotního pojištění. Tyto osoby jsou pak odkázány

---

⁴⁴ Zpráva *Trafficking in Persons Report* je dostupná online na: <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/countries/2013/215450.htm>

na komerční pojišťovny, které však mají ve srovnání s veřejným zdravotním pojištěním méně výhodné podmínky. Migrantky - ženy tato situace znevýhodňuje výrazněji než migranty – muže zejména v souvislosti s gynekologickou a porodní péčí. Rada vlády ČR pro lidská práva k této věci přijala dne 7. října 2013 usnesení, ve kterém žádá svou předsedkyni o předložení podnětu vládě ČR, aby byly v co nejkratším časovém horizontu začleněny do systému veřejného zdravotního pojištění ohrožené skupiny cizinek a cizinců.

159. Dne 26. června 2014 předložila skupina poslanců Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR návrh zákona o soukromém zdravotním pojištění cizinců při pobytu na území ČR, který by stanovoval povinnost cizinkám a cizincům žijícím na území ČR uzavřít soukromé zdravotní pojištění. Stávající podoba návrhu je kritizována neziskovým sektorem, VOP⁴⁵ i některými orgány státní správy. Vláda ČR s návrhem vyjádřila dne 21. 7. 2014 nesouhlas, mimo jiné s odůvodněním, že návrh je neslučitelný s právem EU a působí dojmem nevyváženosti práv a povinností pojistitele a osoby pojištěné, a to ve prospěch pojišťoven. Vláda ČR ve svém stanovisku také namítla, že předložený návrh zákona neodpovídá připravované koncepci zdravotního pojištění cizinců a cizinek na území ČR, neboť tato koncepce počítá s tím, že zdravotní služby budou hrazeny buď z veřejného zdravotního pojištění nebo soukromého zdravotního pojištění, nebo tyto služby bude v některých případech hradit přímo stát. Vláda ČR ve svém stanovisku zároveň uložila ministroví zdravotnictví, ministroví vnitra, ministroví financí a prvnímu místopředsedovi vlády pro ekonomiku zpracovat a vládě ČR do 31. srpna 2014 předložit analýzu zabývající se problematikou spojenou se zdravotním pojištěním cizinců a cizinek při jejich pobytu na území ČR. Návrh zákona o soukromém zdravotním pojištění cizinců při pobytu na území ČR byl v rámci projednávání v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR navrhovatelem vzat zpět v 1. čtení.
160. Celkem bylo v rámci ESF v letech 2007 – 2013 podpořeno 35 projektů zabývajících se imigranty a azylanty v celkové výši 195 943 876 Kč ve dvou prioritních osách – sociální integrace a mezinárodní spolupráce. Většina projektů je zaměřena na poradenskou činnost, především pak na pracovní a právní poradenství, výuku

---

⁴⁵ Vyjádření VOP k nepřijatelnosti návrhu zákona o soukromém zdravotním pojištění cizinců je dostupné online na: <http://www.ochrance.cz/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2014/navrhovany-zakon-o-zdravotnim-pojisteni-cizincu-je-spatny-a-strani-pojistovnam/>

českého jazyka, osvětovou činnost, spolupráci neziskových organizací s municipalitami atd.

161. Většina projektů je zaměřena obecně na cílovou skupinu migrantů (bez genderového rozlišení). Důraz na skupinu žen – migrantek je zesílen například v projektu „Rovné šance na prahu českých domácností“ zaměřeném na aktuální téma žen cizinek pracujících v českých domácnostech v pilotně vybraném Středočeském kraji. Projekt je postavený na snaze o zajištění rovných práv a příležitostí žen cizinek na trhu práce a ve společnosti. Součástí projektu bude veřejná kampaň i odborná pomoc konkrétním cizinkám ve formě poskytování bezplatného právního a sociálního poradenství.
162. Dalším příkladem projektu zaměřeného na migrující osoby je projekt „Zahraniční zaměstnanci na trhu práce“, jehož cílem je otevření veřejné debaty a řešení tabuizovaného tématu bezpečnosti práce cizinců (pracovních úrazů, nemocí z povolání) a posílení rovných práv cizinců a cizinek na trhu práce, za pomoci rozvoje mezinárodní spolupráce v této oblasti prostřednictvím tematické sítě. Zvláštní důraz bude kladen na ženy cizinky na trhu práce, jelikož jsou dle zkušeností žadatelů v horším postavení než muži cizinci.
163. Projekt „Stop domácímu násilí u osob jiných etnik - zavedení nových metod a postupů v rámci spolupráce se zeměmi EU“ má za cíl vytvoření metodiky pro práci s cizinkami a cizinci žijícími na území ČR a jejich dětmi, resp. pro práci s osobami ohroženými domácím násilím. Záměrem projektu je také implementace metodiky do systému práce s ohroženými osobami a konkrétní psychologická, sociálně-právní a právní pomoc osobám z cílové skupiny.
164. V oblasti sladování pracovního, soukromého a rodinného života se v posledních letech otevřela diskuze nad problematikou předškolní péče o dítě. Podle údajů MŠMT od školního roku 2005/2006 neustále stoupá počet neúspěšně vyřízených žádostí o přijetí dítěte do školky. To může ukazovat na neuspokojivou situaci v této oblasti, zároveň je zde však možné interpretační riziko tohoto údaje, neboť zákonný zástupce či zástupkyně má možnost podat více žádostí na jedno dítě a stále více dochází k duplicitnímu podávání žádostí.
165. Usnesením ze dne 22. srpna 2012 č. 607 vláda ČR schválila věcný záměr zákona o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů, a návrh byl ke dni 23. září 2014 schválen Poslaneckou sněmovnou. Dětské skupiny

by měly být v oblasti služeb péče o děti alternativním řešením. Návrh zákona upravuje novelizací zákona o daních z příjmů také prorodinná daňová opatření, tj. zavedení daňové uznatelnosti nákladů zaměstnavatelů a zaměstnavatelek v souvislosti s poskytováním služeb péče o děti svých zaměstnanců a zaměstnankyň a zavedení slevy na dani z příjmů pro rodiče, kteří využijí služeb péče o děti v souvislosti se vstupem nebo návratem na trh práce.

166. Dětská skupina, či jiná forma zařízení péče o děti je v roce 2014 v provozu již na několika ministerstvech (MPSV, MO, MPO, MZV, MF). Některé další resorty rovněž zahájily přípravy na zřízení zařízení péče o děti svých zaměstnanců a zaměstnankyň.
167. Další velmi důležitou změnou, kterou přinesla novela zákona o státní sociální podpoře v roce 2011⁴⁶, je to, že děti od dvou let věku již mohou navštěvovat jesle, mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení bez časového omezení, a jejich rodiče neztratí nárok na rodičovský příspěvek (do té doby byla u dětí do tří let věku omezena doba docházky na maximálně pět dnů v měsíci). Rovněž bylo upraveno pravidlo pro děti mladší dvou let, které nyní mohou navštěvovat jesle, mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení v rozsahu nepřevyšujícím 46 hodin v kalendářním měsíci a přesto jejich rodiče neztrácejí nárok na rodičovský příspěvek. Touto změnou je v podstatě zavedeno tzv. časové konto, které si rodiče dětí do dvou let věku mohou vyčerpat jakkoliv jim vyhovuje v průběhu jednoho měsíce. Diskuzi o zavedení časových kont otevřel Výbor Rady pro sladění pracovního, soukromého a rodinného života v roce 2010.
168. MŠMT zřídilo v červenci 2014 fond na podporu rozvoje kapacit mateřských a základních škol. Hlavním cílem rozvoje kapacit v oblasti regionálního školství je nastavit dlouhodobý systém podpory ve vazbě na demografický vývoj a potřeby trhu práce. Zahájení realizace tohoto programu z prostředků MŠMT je navrženo v úzké vazbě na řízení podpory kapacit v oblasti regionálního školství z programů ostatních kapitol státního rozpočtu a připravovaných operačních programů financovaných ze strukturálních fondů EU.

---

⁴⁶ V roce 2011 došlo ke změně zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře ve vztahu k rodičovskému příspěvku. Tato změna proběhla zákonem č. 364/2011 Sb. a zejména pak zákonem č. 366/2011 Sb. Změny shodně nabyly účinnosti dne 1. ledna 2012 a týkají se větší flexibility při pobírání rodičovského příspěvku.

169. V rámci projektu „Příprava Akčního plánu pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích a dalších souvisejících opatření“ komunitárního programu PROGRESS, financovaného ze zdrojů EU (viz také odst. 116), by měl vzniknout akční plán, jehož část bude cílená na obchodní společnosti a trh práce obecně. V rámci této jeho kapitoly budou představeny nástroje a doporučení řešící především vertikální genderovou segregaci na trhu práce, nicméně některé z nástrojů by měly rozrušovat také horizontální genderovou segregaci. Konkrétně by měl akční plán nabídnout nástroje pozitivní motivace pro zaměstnavatele a zaměstnavatelky k uplatňování principů diverzity (v oblasti legislativní i nelegislativní), doporučit zavést institucionální mechanismy pro vytvoření podmínek vyššího zastoupení žen na pracovním trhu (taktéž v oblasti legislativní i nelegislativní) a nabídnout způsoby, jak ve vedení společností vytvářet společenské podmínky pro odbourání kulturních faktorů. S finalizací akčního plánu se počítá na rok 2015.

Opatření za účelem zabránění diskriminace žen z důvodů manželství nebo mateřství

170. Novelou zákoníku práce provedenou zákonem č. 365/2011 Sb. (s účinností od 1. ledna 2012) došlo k další pozitivní změně, a sice že z důvodu kolize s mateřskou dovolenou či s pracovní neschopností nepropadají zaměstnankyni dny nevyčerpané dovolené. Nemůže-li být dovolená vyčerpána, musí ji zaměstnavatel či zaměstnavatelka podle ust. § 218 odst. 2 zákoníku práce určit zaměstnankyni tak, aby byla vyčerpána nejpozději do konce následujícího kalendářního roku. Jestliže však nemůže být dovolená vyčerpána ani do konce následujícího kalendářního roku proto, že zaměstnanec či zaměstnankyně byla uznána dočasně práce neschopnou, nebo z důvodu čerpání mateřské anebo rodičovské dovolené, musí zaměstnavatel či zaměstnavatelka podle ust. § 218 odst. 4 zákoníku práce určit dobu čerpání dovolené po skončení těchto překážek v práci. Došlo tak k rozšíření případů, kdy se dovolená bude poskytovat až po ukončení překážky v práci na straně zaměstnance či zaměstnankyně. Do 31. prosince 2011 se tato možnost týkala pouze rodičovské dovolené.
171. Odpadl tak ničím neodůvodněný rozdíl v postupu – řešení situace, kdy překážkou čerpání dovolené byla na straně jedné rodičovská dovolená (ať již čerpaná zaměstnankyní po skončení mateřské nebo zaměstnancem kdykoliv po narození dítěte, až do doby, kdy dítě dosáhne věku 3 let) a na straně druhé mateřská dovolená, což

dosud ženy na mateřské dovolené znevýhodňovalo. Jestliže dosud dovolenou včas nevyčerpal zaměstnanec – muž, a to z důvodu čerpání rodičovské dovolené v rozsahu doby, po kterou je zaměstnankyně – žena oprávněna čerpat mateřskou dovolenou, právo na dovolenou nezanikalo, jestliže dovolenou nevyčerpala zaměstnankyně z důvodu čerpání mateřské dovolené, právo na dovolenou zanikalo. Podobně zanikalo právo na dovolenou i dlouhodobě práce neschopným zaměstnankyním a zaměstnancům, kteří si nestihli dovolenou včas vyčerpat.⁴⁷

172. Ve vztahu k flexibilním formám práce došlo v roce 2014 k rozsudku Nejvyššího soudu značícímu dosud v judikatuře spíše ojedinělý, avšak pozitivní trend. Nejvyšší soud řešil případ ženy, které zaměstnavatel poskytl zkrácený úvazek (z důvodu péče o dítě), ale ten jí byl odebrán po odchodu jejích kolegů do penze. Žena odmítla na plný úvazek přejít a dostala výpověď. Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 9. července 2014 má zaměstnankyně na kratší pracovní dobu nebo na jinou vhodnou úpravu pracovní doby (právní) nárok, kterého se může domáhat, neuspokojí-li ho zaměstnavatel dobrovolně, u soudu. Odmítá-li zaměstnavatel vyhovět žádosti nebo zruší-li rozhodnutí o povolení zkrácené pracovní doby, musí v řízení před soudem tvrdit a také prokázat vážné provozní důvody, které tomu brání.⁴⁸ Význam rozhodnutí Nejvyššího soudu spočívá zejména v předcházení situacím, kdy zaměstnavatel automaticky odmítne zákonný požadavek zaměstnance či zaměstnankyně pečující o dítě do 15 let věku na vhodnou úpravu pracovní doby s poukazem na provozní důvody, aniž by vůbec své provozní důvody vyhodnotil.

Čl. 12

Opatření k odstranění diskriminace v oblasti péče o zdraví

173. Dne 1. 4. 2012 nabyl účinnosti zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, který velice rozsáhle upravuje práva pacientů a pacientek. Zákon reaguje na potřeby vyplývající z Úmluvy na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny. Zdravotní služby lze pacientovi či pacientce poskytovat pouze s jeho svobodným a informovaným souhlasem. Případy, kdy lze zdravotní služby poskytnout bez souhlasu, jsou velmi limitované a stanoví je zákon. Zákon stanoví způsob podání

---

⁴⁷ Blíže viz ust. § 218 odst. 4 ve spojení s ust. § 222 odst. 2 věty první zákoníku práce, ve znění do 31. prosince 2011.

⁴⁸ Blíže viz rozhodnutí Nejvyššího soudu 21 Cdo 1821/2013.

informace pacientovi či pacientce o jeho zdravotním stavu a navrhovaných zdravotních službách, stanoví rozsah podávané informace, podmínky vyslovení souhlasu, možnost odmítnout poskytnutí zdravotních služeb. V rámci poskytování zdravotní péče jsou zdravotní služby poskytovány bez ohledu na pohlaví, zejména tam, kde se nejedná o konkrétní zdravotní problematiku jednoho z pohlaví. Co se týká péče o ženy, ČR podporuje v této oblasti především prevenci (viz dále). Všichni poskytovatelé zdravotních služeb musí mít zaveden systém interního hodnocení kvality a bezpečí ve svých zdravotnických zařízeních, a zdravotnický personál je podle druhu své působnosti v odpovídajícím rozsahu povinně proškolen.

174. Aktuálním tématem v oblasti zdraví žen v ČR je péče v souvislosti s porodem. Česká gynekologicko-porodnická společnost J. E. Purkyně vydala několik doporučených postupů týkajících se péče o ženy v průběhu těhotenství a při porodu (např. zásady dispenzární péče ve fyziologickém těhotenství, předčasný odtok plodové vody, potermínová gravidita, zásady pro poskytování porodní péče v ČR atd.) V ČR má dlouhodobou tradici preventivní péče o ženy, těhotné ženy a rodičky. Ze zdravotního pojištění jsou hrazeny od 15 let věku ženy jednou za rok pravidelné preventivní prohlídky, při kterých je prováděn screening rakoviny děložního čípku. Od 45 let věku je u žen ve dvouletých intervalech prováděn (a taktéž hrazen) screening karcinomu prsu, od 55 let screening kolorektálního karcinomu. Od roku 2014 bylo ve spolupráci se zdravotními pojišťovnami zahájeno adresné zvaní žen na tato vyšetření.
175. ČR dosahuje celosvětově jedny z nejlepších výsledků v oblasti péče o novorozence. Podle údajů Světové zdravotnické organizace je perinatální úmrtnost novorozenců v ČR výrazně nižší než ve většině zemí Evropské unie a ČR se hodnotami perinatologické úmrtnosti řadí na jedno z předních míst v Evropě i ve světě. Péče o těhotné ženy v prenatálním a perinatálním období, včetně úhrady za péči při porodu v porodnici (lůžkové zařízení gynekologicko-porodnické) je též plně hrazena z veřejného zdravotního pojištění. Dispenzární péče je plně hrazena těhotným ženám ode dne zjištění těhotenství. Pokud se pro ni rozhodne, je žena v rámci této péče po celou dobu těhotenství sledována v prenatální poradně lékařem či lékařkou gynekoložkou. Při prvním vyšetření v těhotenské poradně rozhodne lékař/lékařka na základě získaných anamnestických údajů a aktuálního klinického nálezu o míře případného rizika, další sledování a frekvence prohlídek se řídí tímto zhodnocením. Během těhotenství prodělá žena průměrně 10 – 11 návštěv v prenatální poradně,

od 36. týdne dochází na to porodnické pracoviště, které si zvolila pro porod. V ČR probíhají porody pouze na těch pracovištích, která splňují technické, věcné a personální požadavky stanovené právními předpisy. Tímto je jak matce, tak novorozenci zaručeno právo na dosažení nejvýše dosažitelné úrovně zdravotního stavu a další práva plynoucí zejména z Úmluvy o právech dítěte.

176. Od 1. 9. 2010 vešel v platnost zákonný předpis, vyhláška č. 221/ 2010 Sb., o požadavcích na věcné a technické vybavení zdravotnických zařízení. Tento předpis byl nahrazen v roce 2012 vyhláškou č. 92/2012 Sb., o požadavcích na minimální věcné a technické vybavení zdravotnických zařízení a kontaktních pracovišť domácí péče. Oba předpisy stanovují mezi jiným i to, jak má být vybaveno pracoviště porodní/ho asistentky/asistenta, kde nejsou vedeny porody (bez nároků na drahé přístrojové vybavení), a pracoviště porodní/ho asistentky/a, kde jsou vedeny fyziologické porody. Požadované vybavení bylo stanoveno s ohledem na zajištění maximální bezpečnosti rodiček a novorozenců. Od 1. 1. 2014 lze ze zdravotního pojištění hradit i péči porodní/ho asistentky/a, která/ý vede fyziologický porod v porodnici, i péči porodní/ho asistentky/a poskytovanou porodní/m asistentkou/em v prenatálním období. Porod vedený pouze porodní/m asistentkou/em probíhá stejně jako jakýkoli jiný porod pouze v zařízeních k tomu určených – tedy v řádně vybavených lůžkových zařízeních. Lékař/ka je k porodu přivolán/a až v případě nenadálých komplikací. Toto řešení vychází vstříc rodičkám, které si z osobních důvodů nepřejí mít při porodu lékaře/ku. Na straně druhé bude možné poskytnout rodící ženě i novorozenci v případě nutnosti okamžitou lékařskou péči.
177. Ženy a muži mohou také využít nabídky předporodních kurzů, kde lze informovat i partnera budoucí rodičky, k dispozici jsou návštěvy porodních sálů a videozáznamy porodů. V poslední době se mohou ženy informovat i prostřednictvím internetových stránek, kde jsou informace jak obecného, tak odborného charakteru, ale i informace jednotlivých zdravotnických zařízení. Každá žena se tak může na podkladě získaných informací sama rozhodnout, kam bude docházet před porodem a kde bude rodit.
178. V roce 2009 se VOP podrobněji zabýval tématem provozu nestátních zdravotnických zařízení, ve kterých se mohou provádět porody za pomoci porodních asistentek. V šetření z vlastní iniciativy zjistil, že registrující správní orgány vůči žadatelům o registraci postupovaly rozdílně a někdy dokonce požadovaly splnění podmínek nad rámec zákona. VOP proto upozornil Ministerstvo zdravotnictví na nutnost přijetí

prováděcí právní úpravy, která by jednoznačně stanovila věcné, technické a personální požadavky na nestátní zdravotnická zařízení tohoto typu.⁴⁹ Odpovídající vyhláška o požadavcích na věcné a technické vybavení zdravotnických zařízení byla přijata v roce 2010 a v roce 2012 byla aktualizována vyhláškou o požadavcích na minimální technické a věcné vybavení zdravotnických zařízení a kontaktních pracovišť domácí péče.

179. V ČR existuje možnost opustit brány zařízení již několik hodin po porodu, resp. dříve než po doporučených 72 hodinách⁵⁰, předpokladem odchodu je podepsání negativního reversu. Aby byla společnost o této možnosti lépe informována, vydalo v roce 2013 MZd konkretizovaný metodický návod, ve kterém doporučuje, jak v případě odchodu z porodnice před doporučenými 72 hodinami postupovat.⁵¹
180. Dne 12. září 2013 se uskutečnilo zasedání Rady, na kterém Rada mimo jiné pověřila své předsednictvo, aby zřídilo novou pracovní skupinu, která by se zabývala tématem rovnosti žen a mužů ve vztahu k porodnictví. Tato pracovní skupina by se měla zaměřovat na situaci v českém porodnictví komplexně tak, aby mohla být realizována svobodná volba rodičů vybrat si způsob, okolnosti a místo porodu, resp. těhotenskou, porodní a poporodní péči. Vzhledem k volbám do Poslanecké sněmovny, ustavení nové vlády ČR a následnému přesunu sekretariátu Rady nebyly doposud dokončeny příslušné kroky ke vzniku této pracovní skupiny, ale k jejímu vzniku dojde v průběhu podzimu 2014.
181. Co se týká doporučení Výboru č. 34 a 35 o nezákonných sterilizacích, na zasedání dne 9. května 2011 byl Radou vlády ČR pro lidská práva projednán podnět jejího Výboru proti mučení a jinému nelidskému, krutému, ponižujícímu zacházení a trestání k protiprávním sterilizacím žen v ČR. Rada vlády ČR pro lidská práva na svém zasedání v únoru 2012 schválila doporučení vládě ČR odškodnit všechny ženy, které byly sterilizovány v rozporu s právem. To se má podle návrhu Rady vlády ČR pro lidská práva týkat žen, které byly sterilizovány v letech 1972 až 1991 a vznikl jim

---

⁴⁹ Zpráva o šetření, sp. zn. 2481/2009/VOP/MP, dostupná z: http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/STANOVISKA/Zdravotnictvi/Sprava_ve_zdravotnictvi/Zpravap_rodni_asistentky.pdf

⁵⁰ Doba 72 hodin je doporučeným časovým intervalem, který vychází z odborných poznatků. Je na ženě, zda tohoto práva využije.

⁵¹ Blíže viz Věstník 8/2013 Ministerstva zdravotnictví ČR dostupný online na: http://www.mzcr.cz/Legislativa/dokumenty/vestnik-c8/2013_8527_2793_11.html

dle tehdejších předpisů nárok na peněžitý příspěvek. Rada doporučila odškodnit i ty ženy, které neměly rozumnou možnost požadovat odškodnění soudní cestou z důvodu uplynutí tříleté promlčecí lhůty k podání žaloby na ochranu osobnosti.

182. K doporučením Výboru týkajících se nezákonných sterilizací se ČR již vyjadřovala také v písemné informaci předložené Výboru za období od 1. listopadu 2010 do 30. června 2012. Aktuálně je možné sdělit, že dne 2. července 2014 se konalo úvodní zasedání nově ustavené mezirezortní pracovní skupiny k otázce protiprávních sterilizací, která připravuje návrh věcného záměru zákona o odškodnění protiprávně sterilizovaných osob. Věcný záměr tohoto zákona má být do konce roku 2014 předložen vládě ČR. Navrhovaný zákon předpokládá komplexní odškodnění obětí protiprávních sterilizací a uspokojení jejich nároků ze strany státu. Oběti tedy již nebudou muset vznášet u soudu občanskoprávní žaloby proti zdravotnickým zařízením, kde došlo k provedení protiprávních sterilizací. V rámci odškodňovacího mechanismu budou žadatelům poskytovány i nutné informace a poradenství k uplatnění jejich nároků.
183. Bezplatná právní pomoc je v současnosti v ČR poskytována soudy v jednotlivých řízeních. Nemajetní účastníci mohou při nedostatku finančních prostředků požádat o bezplatné ustanovení zástupce v civilním řízení či zmocněnce poškozeného v trestním řízení z řad advokátů, jehož náklady hradí stát, a mohou rovněž požádat o odpuštění nákladů soudního řízení. Obecnou právní pomoc kromě neziskových organizací zajišťuje i Česká advokátní komora. Současná vláda rovněž připravuje nový komplexní systém právní pomoci zajišťované státem, který by měl umožnit přístup k právní pomoci nejen v soudním či správním řízení, ale i k obecnému právnímu poradenství před samotným soudním sporem, aby tak každý mohl své problémy řešit mimosoudně. Návrh tohoto systému by měl být vládě předložen do konce roku 2015.
184. Podrobná právní úprava informovaného souhlasu pacienta či pacientky s provedením sterilizace, včetně sedmidenní (v případě sterilizace ze zdravotních důvodů) resp. čtrnáctidenní lhůty (v případě sterilizace z jiných důvodů) mezi podáním informace o zákroku a udělením souhlasu, je již nyní včleněna do zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách. Tento zákon je jedním ze zákonů, které do značné míry posilují práva pacientek a pacientů a mimo jiné klade důraz na ochranu práv nezletilých pacientek a pacientů, pacientek a pacientů zbavených

způsobilosti k právním úkonům a pacientek a pacientů s omezenou způsobilostí k právním úkonům tak, že nejsou způsobilí posoudit poskytnutí zdravotních služeb, popř. důsledky jejich poskytnutí a udělit k jejich poskytnutí souhlas.⁵²

Čl. 13

Opatření k odstranění diskriminace v ostatních oblastech hospodářského a společenského života

185. V roce 2013 byla míra ohrožení příjmovou chudobou v ČR 8,6 %, což byl pokles oproti roku 2012, kdy míra ohrožení dosáhla 9,6 %. V ČR je ukazatel míry ohrožení chudobou dlouhodobě nejnižší ze všech zemí EU. Do systému sociálního pojištění, na které si obyvatelé a obyvatelky v ČR finančně sami přispívají, patří nemocenské a důchodové pojištění. Ze systému nemocenského pojištění jsou vypláceny čtyři dávky: nemocenská, peněžitá pomoc v mateřství, ošetřovné a vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství. Při splnění zákonných podmínek náleží všem pojištěným (povinně pojištěným zaměstnancům a zaměstnankyním a dobrovolně pojištěným osobám samostatně výdělečně činných) dávky podle jednotné legislativy, bez rozlišení pohlaví, věku, či etnického původu. Pouze osoby samostatně výdělečně činné nemají nárok na ošetřovné.
186. Ze systému důchodového pojištění jsou vypláceny důchody starobní, invalidní a pozůstalostní. Dávky jsou přiznávány všem pojištěným, tj. zaměstnaným a osobám samostatně výdělečně činným při splnění zákonných podmínek (splnění minimální doby pojištění a u starobního důchodu i dosažení důchodového věku). Od roku 1996 se důchodový věk postupně zvyšuje a doposud je pro muže důchodový věk vyšší než pro ženy (u žen se dále snižuje s počtem vychovaných dětí). V roce 2011 došlo k další právní úpravě⁵³, která znamená sjednocení důchodového věku pro muže a ženy na 66 let a 8 měsíců v roce 2042.
187. Výše dávky je stanovena z redukovaného příjmu, ze kterého bylo odváděno pojistné, a z doby pojištění. Vedle doby pojištění, po kterou bylo placeno pojistné, se hodnotí (plně nebo 80 %) i náhradní doba pojištění. Náhradními dobami jsou především doba péče o osobu blízkou, doba výkonu vojenské služby v ozbrojených silách a doba péče

---

⁵² Blíže viz zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách.

⁵³ Ke změně došlo zákonem č. 220/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

o dítě do čtyř let věku. Doba péče o dítě do čtyř let věku se pro výši důchodu hodnotí plně a výdělek v době péče o dítě odpovídá průměrnému výdělku za celou dobu pojištění. Systém je jednotný pro všechny pojištěnce a pojištěnky bez rozlišení pohlaví, věku, etnického původu, apod. a neexistují žádné výjimky.

188. Pojistné dávky (nemocenská a důchody) nejsou zaměřeny na konkrétní skupiny obyvatel (např. podle venkovské/městské oblasti, etnického původu, zdravotního stavu a postižení, rozsahu chudoby s konkrétním zaměřením na situaci žen včetně romských žen, migrujících žen a žen s postižením), a proto se v požadovaném členění nesledují. Problematika určitých specifických skupin obyvatelstva (např. nízkopříjmových, zdravotně postižených, rodin s dětmi, apod.) je řešena v systému nepojistných dávek.
189. Ke dni 1. července 2010 pobíralo příspěvek na péči 300 358 obyvatel. Z celkového počtu příjemců tvořilo 38 % osob se stupněm závislosti I (lehká závislost), 30 % se stupněm závislosti II (středně těžká závislost), 20 % se stupněm závislosti III (těžká závislost) a 12 % se stupněm závislosti IV (úplná závislost). Mezi roky 2008 a 2010 lze pozorovat mírný celkový nárůst příjemců a příjemkyň příspěvků na péči (necelých 5 %). Pokles byl zaznamenán pouze u stupně závislosti I, u ostatních stupňů závislosti byl zaznamenán nárůst počtu příjemců a příjemkyň, nejvyšší u stupně závislosti IV (o 18 %). Z celkového počtu příjemců příspěvku na péči v roce 2010 (300 358) bylo 194 456 žen (65 %) a 210 167 osob ve věku 65 a více let (70 %). Nejvíce osob pobírajících příspěvek na péči bylo ve věku 80-89 let, více než 113 000 osob tak představovalo 38 % ze všech příjemců příspěvku na péči. Výdaje na dávky státní sociální podpory za rok 2012 jsou uvedeny v tabulce č. 9, dávky státní sociální podpory vyplacené v roce 2012 v jednotlivých krajích jsou uvedeny v tabulce č. 8.

Tabulka č. 8 Dávky státní sociální podpory v roce 2012 v krajích ČR

DÁVKY STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY VYPLACENÉ V MIL. KČ V ROCE 2012 V KRAJÍCH ČR*											
Územní jednotka	Celkem	Přídavek na dítě	Příspěvek na bydlení	Rodičovský příspěvek	Pěstounská péče				Porodné	Pohřebné	Sociální příspěvek ¹⁾
					příspěvek na potřeby dítěte	odměna pěstouna	převzetí dítěte	motorové vozidlo			
Praha	4 120,8	158,6	740,8	3 117,2	47,9	39,4	1,3	0,1	11,8	1,2	2,5
Středočeský kraj	4 170,3	316,4	315,5	3 397,0	62,3	54,9	1,7	0,3	16,5	1,5	4,2
Jihočeský kraj	2 028,3	206,9	244,7	1 489,8	37,5	35,1	0,8	0,6	8,6	1,0	3,2
Plzeňský kraj	1 700,7	142,7	161,5	1 318,5	34,7	32,4	1,1	0,1	6,8	0,7	2,1
Karlovarský kraj	1 085,1	128,4	234,1	664,8	27,6	21,0	0,5	0,2	6,0	0,4	2,1
Ústecký kraj	3 244,7	371,3	824,7	1 913,1	57,9	51,2	1,7	—	17,1	1,3	6,4
Liberecký kraj	1 584,8	154,1	288,9	1 075,9	29,3	24,9	0,7	0,3	7,1	0,6	3,1
kraj	1 779,9	176,3	229,5	1 305,6	30,2	26,4	0,5	0,2	7,2	0,8	3,1
Pardubický kraj	1 682,9	179,3	201,6	1 225,8	32,3	31,7	0,6	0,2	7,1	0,9	3,3
Kraj Vysočina	1 570,9	183,4	161,5	1 163,4	27,6	25,0	0,4	0,2	6,2	0,7	2,3
Jihomoravský kraj	3 954,1	375,7	622,1	2 821,1	59,2	53,5	1,3	0,3	14,4	1,4	5,2
Olomoucký kraj	2 136,3	239,5	333,5	1 465,2	43,6	39,3	0,7	0,1	9,5	0,8	4,1
Zlínský kraj	1 789,1	198,2	219,2	1 296,1	34,8	30,4	0,8	0,0	6,0	0,8	2,8
kraj	4 695,2	511,4	1 168,2	2 778,2	111,0	93,0	2,7	1,1	19,9	2,3	7,3
Celkem ČR	35 542,8	3 342,4	5 745,7	25 031,7	635,9	558,1	14,9	3,8	144,1	14,5	51,9

* údaje z výkazu ČNB o čerpání dávek (zahrnují i zpětně vyplacené dávky)
¹⁾ od roku 2012 zrušen; zde jsou uváděny pouze doplňky za předchozí rok
Pramen: MPSV

Tabulka č. 9 Dávky státní sociální podpory v roce 2012

PRŮMĚRNÉ DÁVKY STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY V ČR ZA ROK 2012*											
Dávky státní sociální podpory	CELKEM	v tom									
		přídavek na dítě	příspěvek na bydlení	rodičovský příspěvek	pěstounská péče - příspěvek na				porodné	pohřebné	sociální příspěvek ¹⁾
					potřeby dítěte	odměna pěstouna	převzetí dítěte	motorové vozidlo			
1	2	4	5	6	7	8	9	10	11	3	
Průměr dávky	.	600 Kč	2 946 Kč	6 765 Kč	4 772 Kč	5 187 Kč	8 652 Kč	60 540 Kč	13 062 Kč	4 979 Kč	3 095 Kč
Celkem ČR - počet dávek**	11 494 094	5 570 195	1 950 174	3 700 352	133 274	107 600	1 718	62	11 030	2 905	16 784
Celkem ČR - částky v mil. Kč	35 542,8	3 342,3	5 745,7	25 031,6	635,9	558,1	14,9	3,8	144,1	14,5	51,9
% z celkového počtu dávek	100,0	48,5	17,0	32,2	1,2	0,9	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1
% z celkové částky	100,0	9,4	16,2	70,4	1,8	1,6	0,0	0,0	0,4	0,0	0,2

* údaje z výkazu ČNB o čerpání dávek (zahrnují i zpětně vyplacené dávky, doplatky, přeplatky a vratky)
** počet dávek (počet dávek, doplatků, přeplatků a vrátek)
¹⁾ od roku 2012 zrušen; zde jsou uváděny pouze doplatky za předchozí rok
Pramen: MPSV

190. V posledních letech také stoupá v ČR pozornost věnovaná genderovým aspektům bezdomovectví. Zejména v neziskovém sektoru právě probíhají projekty, jejichž cílem je upozornit na fenomén bezdomovectví žen. Nezisková organizace „Jako doma“⁵⁴ například při své práci vychází z předpokladu, že pro bezdomovectví žen je typická právě jeho skrytost a proto mu bylo dosud věnováno méně pozornosti. Ze studie, kterou tato organizace provedla, vyplynulo, že strategie přežití, jevy a rizika, která bezdomovectví žen doprovází, jsou genderově specifická. Bezdomovectví žen je třeba věnovat pozornost, také proto, že souvisí s fenoménem feminizace chudoby.⁵⁵
191. V kontextu vyšší míry nezaměstnanosti ve venkovských oblastech je nezbytné podporovat místní dostupnost kvalitních veřejných služeb (zejm. v oblasti podpory zaměstnanosti). Na MPSV vznikla v roce 2014 „Koncepte prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020“ (dále jen „Koncepte“), která má přispět k plnění cíle v oblasti chudoby, ke kterému se ČR zavázala v rámci „Národních programů reforem“ (dále jako „NPR“). Konkrétním cílem NPR v oblasti bezdomovectví je udržet hranici počtu osob ohrožených chudobou, materiální deprivací nebo žijících v domácnostech bez zaměstnané osoby do roku 2020 na úrovni roku 2008. ČR současně vyvine úsilí vedoucí ke snížení počtu osob ohrožených chudobou, materiální deprivací nebo žijících v domácnostech bez zaměstnané osoby

⁵⁴ Webové stránky organizace Jako doma jsou dostupné na: <http://jakodoma.org/english/>

⁵⁵ Zpráva „Zpátky ze dna: Zastřeženo na ženy“ je dostupná na http://jakodoma.org/wp-content/uploads/2014/04/zprava_final.pdf

o 30 000 osob. Koncepce reaguje jak na potřeby ČR, tak na požadavky EU posílit zacílené sociální služby na nejvíce znevýhodněné skupiny. Koncepce byla zpracována i v souladu s písemným prohlášením Evropského parlamentu ze dne 16. prosince 2010 o „Strategii EU pro bezdomovectví“.

192. Podle informací v Koncepci je dle expertů odhadovaný počet osob bez přístřeší v ČR přibližně 30 000 osob. Posledního „Sčítání lidu, domů a bytů 2011“ se zúčastnila jen část osob bez domova, konkrétně 11 496 osob. Na základě informací ČSÚ tvořily ženy 21,5 % z tohoto celkového počtu.⁵⁶
193. Mimo již zmíněné Koncepce se rovněž připravuje koncepce sociálního bydlení vedoucí k přijetí zákona o sociálním bydlení. Jedním ze základních principů je zajištění bydlení (tj. bydlení v bytě, nikoliv na ubytovně, kde jsou zejména ženy ohrožovány ztrátou soukromí, nižší mírou bezpečnosti, stigmatizací, apod.). Vzhledem k faktu, že v ČR je 93 % dětí svěřováno do péče matkám, z nichž některé mohou být odkázány na existenci sociálního bydlení, je zabezpečení bydlení významným opatřením pro zajištění důstojného života některých matek – samoživitelek.
194. Z předběžných výsledků EU-SILC 2011 („European Union - Statistics on Income and Living Conditions“⁵⁷), které odráží situaci domácností v roce 2010 a na jaře 2011, vyplývá, že se míra ohrožení příjmovou chudobou oproti předcházejícímu roku zvýšila. Příjmovou chudobou bylo v ČR podle předběžných údajů ohroženo 1 008 000 osob (tj. 9,7 % všech osob), tedy o 71 000 více než před rokem. Chudobou pak byly ohroženy častěji ženy (10,4 % všech žen) než muži (8,9 % všech mužů). Nejvíce byly chudobou ohroženy osoby v neúplných rodinách (34,7 % osob) a zejména v domácnostech nezaměstnaných (45,7 % osob), kde jejich počet vzrostl o více než 5 % následkem zvýšení dlouhodobé nezaměstnanosti. Vývoj míry ohrožení příjmovou chudobou v letech 2007–2011 je zachycen spolu s výší hranice chudoby v grafu č. 1. Obrat v předchozím trendu snižování této míry nastal již v roce 2010 důsledkem zpomalení růstu příjmů domácností počínaje rokem 2009 v souvislosti s dopady světové ekonomické krize. V roce 2012 pak bylo příjmovou chudobou

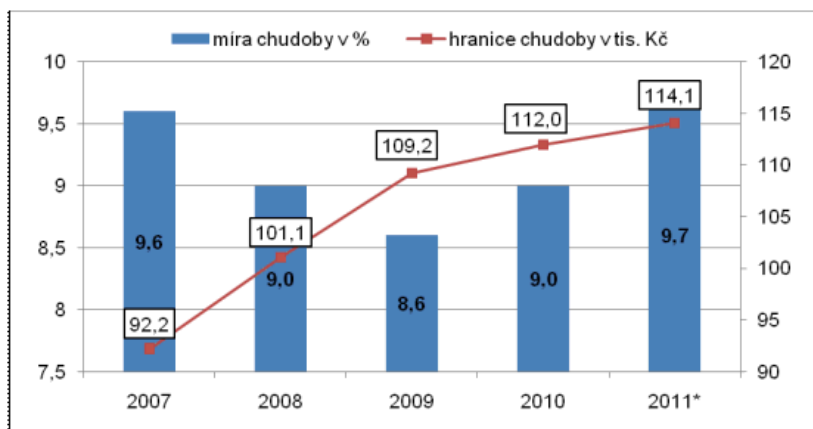
---

⁵⁶ Blíže o sčítání osob bez domova dostupné na: [http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/93003FC1CD/\\$File/1804121006.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/93003FC1CD/$File/1804121006.pdf)

⁵⁷ Blíže o šetření v rámci EU-SILC dostupné na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/eu_silc

ohroženo 9,6 % osob (990 300), podíl osob ohrožených chudobou se tedy meziročně snížil.

Graf č. 1 - Vývoj míry ohrožení příjmovou chudobou v letech 2007 – 2011

ČR nicméně není v tomto směru nečinná – vláda ČR schválila svým usnesením ze dne 8. ledna 2014 č. 24 národní rámcový dokument pro oblast sociálního začleňování a boj s chudobou pod názvem „Strategie sociálního začleňování 2014 – 2020“, který zastřešuje hlavní oblasti významné pro sociální začleňování osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených. Účelem Strategie sociálního začleňování 2014 – 2020 je přispět k plnění národního cíle redukce chudoby a snižování míry sociálního vyloučení vytyčeného v Národním programu reformy ČR, který vychází ze strategie Evropa 2020.

195. Co se týče kombinace diskriminace na základě pohlaví a etnického původu, jednotlivé politiky sociální práce nejsou v ČR založeny na etnickém principu, tj. neřeší problémy Romů a Romek jako etnické menšiny, z čehož vyplývá, že se (až na výjimky v podobě odhadů – viz odst. 152) nevedou explicitní statistiky dle příslušnosti k určité národnosti či etnicitě. Základní přehled o situaci v ČR v oblasti potenciální mnohonásobné diskriminace (údaje o pohlaví, věku, bydlišti a vzdělání) lze získat z výběrového šetření pracovních sil.⁵⁸
196. V roce 2014 realizovala nezisková organizace Slovo 21 „Výzkum o postavení romských žen v České republice“, ze kterého například vyplývá, že větší část respondentek má zájem se vzdělávat a považuje za zásadní, aby se vzdělávaly i jejich děti. Drtivá většina respondentek má údajnou zkušenost s přímou diskriminací

⁵⁸ „Výběrové šetření pracovních sil“ je dostupné [online] [cit. 2014-12-08] na URL: http://www.czso.cz/vykazy/vykazy.nsf/i/vyberove_setreni_pracovnich_sil.

v oblasti bydlení, nestěžují si ale na dostupnost či kvalitu zdravotní péče. Jen o něco málo více romských žen dává přednost manželství před neformálním soužitím, v rodinách přetrvává tendence „tradičního“ rozdělení rolí na pečující ženu a vydělávajícího muže. Občanská aktivita mezi dotazovanými Romkami není výrazná.⁵⁹

Čl. 14

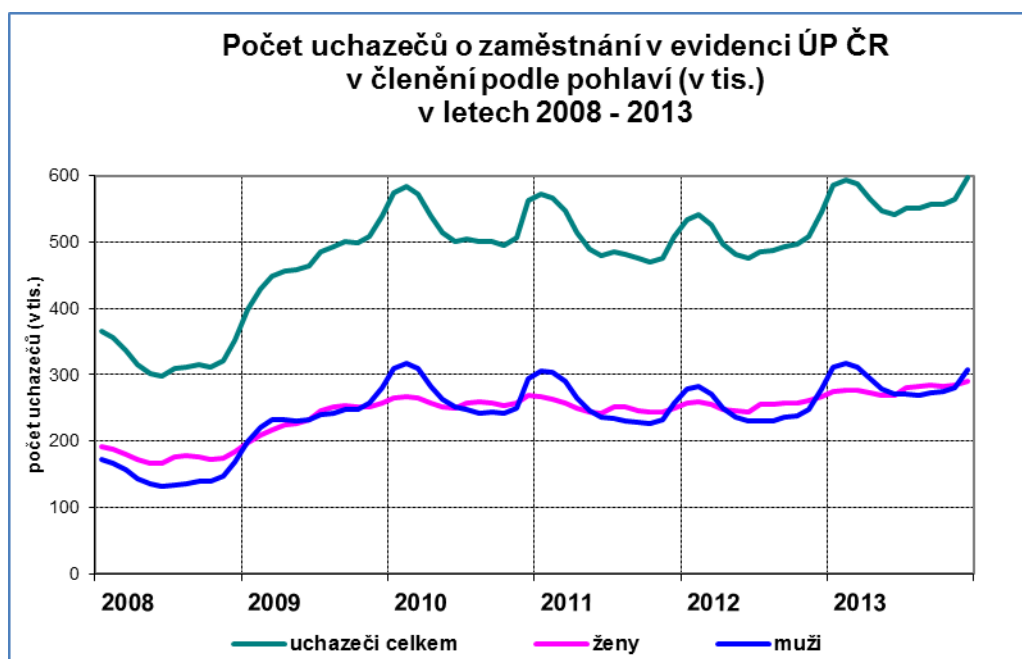
Opatření k odstranění diskriminace žen ve venkovských oblastech

197. Z hlediska postavení žen žijících ve venkovských oblastech zůstává problémem zejména jejich ekonomické postavení. Nezaměstnanost žen na venkově je dlouhodobě vyšší než nezaměstnanost žen ve městech. V roce 2011 dosahovala míra nezaměstnanosti žen ve venkovských oblastech 11,2 %, zatímco ve městech 10,1 % (blíže viz čl. 11).
198. Společná typologie EU rozlišuje regiony na převážně městské, smíšené a převážně venkovské. V ČR patří mezi regiony
- převážně městské - kraj Praha a Středočeský kraj,
  - převážně venkovské - kraje Plzeňský, Jihočeský, Vysočina, Pardubický, Olomoucký a Zlínský
  - smíšené – kraje Karlovarský, Ústecký, Liberecký, Královéhradecký, Jihomoravský a Moravskoslezský.
199. Jak ukazuje následující graf podle údajů za celou ČR, od roku 2008 v evidenci ÚP ČR převažovaly spíše ženy, v důsledku světové ekonomické krize, která postihla především odvětví s vyšší zaměstnaností mužů, v následujících letech v průměru převažovali muži. Rozdíly v nezaměstnanosti mužů a žen v jednotlivých krajích vyjádřené ukazatelem podílu nezaměstnaných osob nebyly v jednotlivých krajích výrazné, souvisely s rozdílnou odvětvovou strukturou daného regionu a mírou dopadů světové ekonomické krize na jednotlivá odvětví.

---

⁵⁹ „Výzkum o postavení romských žen v České republice“ je dostupný [online] [cit. 2014-12-08] na URL: http://www.slovo21.cz/images/dokumenty/VZKUM%20O%20POSTAVEN%20ROMSKCH%20EN%20V%20R_pdf%20publikace.pdf.

Graf č. 2 Počet uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP ČR v členění podle pohlaví

200. MPSV a ÚP ČR v rámci uplatňování politiky zaměstnanosti nástroji a opatřeními aktivní politiky zaměstnanosti ke zvýšení zaměstnanosti přednostně podporují uchazeče a uchazečky o zaměstnání, kterým nelze pro jejich individuální znevýhodnění sjednat zaměstnání jiným způsobem. Jde zejména o osoby vedené v evidenci uchazečů o zaměstnání nepřetržitě, uchazeče a uchazečky o zaměstnání, kterým je vzhledem k jejich zdravotnímu stavu, věku (absolventi bez praxe, mladí do 25 let a osoby nad 55 let), či péči o dítě věnována při zprostředkování zaměstnání zvýšená pozornost, či uchazeče o zaměstnání. Speciální programy nebo opatření za účelem podpory rovnosti žen a mužů MPSV a ÚP ČR v rámci aktivní politiky nemá.
201. V rámci prevence sociálního vyloučení (mj. žen žijících ve venkovských oblastech) podpořilo MMR společně se Státním fondem rozvoje bydlení celkem 14 909 nájemních bytů určených pro sociální bydlení. Jednalo se o sociální nájemní byty postavené v letech 2009 a 2010 určené zejména pro seniory a seniorky, osoby se zdravotním postižením či byty na půl cesty a vstupní byty pro osoby sociálně znevýhodněné.

Čl. 15 a čl. 16

Podpora rovnosti žen a mužů před zákonem a v občanskoprávních záležitostech, rodinných vztazích a věcech týkajících se manželství

202. Uzavírání sňatků má v ČR dlouhodobě spíše sestupnou tendenci. V roce 2011 se v ČR uskutečnilo 45 137 svateb, což bylo nejméně od roku 1918. V roce 2012 se počet uzavřených manželství mírně zvýšil, když bylo zaznamenáno 45 206 manželství.⁶⁰ Současným trendem v ČR je neformalizované partnerské soužití (a to i mezi Romy a Romkami – viz. čl. 13).
203. V roce 2012 vstoupil v platnost nový občanský zákoník č. 89/2012 Sb., který nabyl účinnosti k 1. lednu 2014. Tato nově přijatá norma má mimo jiné pozitivní dopad také na oblast rovnosti žen a mužů.
204. Nově je pod občanským zákoníkem zahrnut také zákon o rodině. V oblasti rodinného práva také došlo k některým změnám – zejména v otázkách přiznávání otcovství, výživného a úhrady některých nákladů pro neprovdanou matku, či vyživovacích povinností mezi rozvedenými manželi. Občanský zákoník výslovně zavádí ochranné ustanovení k bydlení rodiny a rovněž upravuje bydlení po zániku manželství. Rodina, rodičovství a manželství požívají podle občanského zákoníku zvláštní zákonné ochrany, manželé mají rovné povinnosti a rovná práva. Novinkou v občanském zákoníku je povinnost manžela/manželky při volbě svých pracovních, studijních a podobných činností brát zřetel na zájem rodiny, partnera/partnerky a nezletilého dítěte, které nenabylo plné svéprávnosti a které žije spolu s manželkou v rodinné domácnosti, a popřípadě dalších členů rodiny.
205. V rámci nové úpravy řízení ve věcech péče soudu o nezletilé v zákoně č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, je s účinností od 1. ledna 2014 zakotveno, že všechny rozsudky odsuzující k plnění výživného jsou ze zákona předběžně vykonatelné (viz § 473 č. 292/2013). To znamená, že tyto rozsudky jsou vykonatelné okamžikem doručení povinné osobě, která je povinna platit výživné na dítě, bez ohledu na datum nabytí právní moci rozsudku a bez ohledu na skutečnost, zda povinná osoba podá či nepodá proti rozsudku odvolání ke krajskému soudu. Tato úprava významně urychlila možnost dosáhnout plnění výživného v případech, kdy se

---

⁶⁰ Více statistických dat o sňatečnosti je dostupných na: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/snatecnost>.

osoba, která se stala obětí domácího násilí, domáhá vůči otci či matce dítěte stanovení a placení výživného na dítě, které má tato osoba ve své péči. Dle Plánu legislativních prací vlády ČR na rok 2014 má v termínu do prosince 2014 MPSV vládě ČR předložit věcný záměr zákona o náhradním výživném, který by měl reagovat mj. na tíživou ekonomickou situaci rozvedených manželů v situacích, kdy stanovené výživné druhý manžel/manželka neplatí.

Čl. 20

Schůze Výboru pro odstranění všech forem diskriminace žen

206. Výbor smluvní stranu vyzývá, aby urychlila přijetí novelizace čl. 20 odst. 1 Úmluvy o termínech schůzí Výboru. Přijetí novelizace bylo dovršeno dne 30. června 2014, kdy byla novelizace ze strany ČR uložena u depozitáře.

SEZNAM ZKRATEK

APZ – Aktivní politika zaměstnanosti
AV – Akademie věd
ČNB – Česká národní banka
ČR – Česká republika
ČSSD – Česká strana sociálně demokratická
ČSÚ – Český statistický úřad
DN – Domácí násilí
EU – Evropská unie
EU-SILC – Výběrové šetření příjmů a životních podmínek domácností Evropské unie
GAČR – Grantové agentury ČR
IS – Informační systém
ISP – Informační systém o platech
IT – Informační technologie
KDU-ČSL – Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy
LIDEM – Liberální demokraté
MF – Ministerstvo financí
MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO – Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠP – Ministerstvo spravedlnosti
MŠ – Mateřská škola
MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV – Ministerstvo vnitra
MZd – Ministerstvo zdravotnictví
MZV – Ministerstvo zahraničních věcí
NAP DN – Národní akční plán prevence domácího násilí na léta 2011 – 2014
NESEHNUTÍ – Nezávislé Sociálně Ekologické HNUTÍ
NKC-ŽV – Národní kontaktní centrum - ženy a věda
NNO – Nestátní nezisková organizace
OSN – Organizace spojených národů
OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dítěte
PP – Pořádková policie

ŘSPP – Ředitelství služby pořádkové policie

SDEU – Soudní dvůr Evropské unie

SPŠ – Střední policejní škola

SŠ – Střední škola

SVP – Středisko výchovné péče

TZ – Trestní zákoník

USA – Spojené státy americké

ÚP ČR – Úřad práce

VOŠ – Vyšší odborná škola

VPŠ – Vyšší policejní škola

ZŠ – Základní škola

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 Statistické ukazatele v základních oblastech rovnosti žen a mužů